

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
4 • 2009

A patterned fabric, possibly a scarf or shawl, hangs on a white hanger against a textured, reddish-brown wall. The fabric features a repeating pattern of circular medallions. Each medallion contains a stylized illustration of Santa Claus in a red suit, holding a reindeer. The word 'LAPLAND' is written in a decorative font across the bottom of each medallion. The background of the fabric is dark with small, light-colored floral or geometric motifs. The hanger is positioned in front of a window with a blue frame.

*Aina
muodissa*

8 Kylmän kuumat trendit
Marjo Laukkanen

14 Muoti tuulee pohjoisesta
Laura Junka

24 Pohjoista päin
Sari Väyrynen

12 Tuulipukuja ja toppa-asuja
pohjoisesta maailmalle

Marjatta Hildén

19 Olenko muodissa mukana?

Leena Rajakangas

22 Palvelut muotoiluun, **Tuija Kauppinen**

26 Korteniemen kartanosta
Tornionlaakson matkailuvaltti

Osmo Pekonen

Lukukauden
avajaiset
S. 28–29.

Tornionlaakson matkailua voisi vauhdittaa kuuluisan matkamiehen Pierre Louis Moreau de Maupertuis'n jäljissä. Kuvassa Maupertuis ohjastaa poroa Lapin-matkallaan.

“
*Unohtakaa Pekka Himanen ja
valtioneuvoston tilaama tulevaisuus selvitys.*

*Audi-mies teki jo työn ja päivitti
kansakunnan henkisen tilan*

2010-luvulle.

- 4 **Pohjoisen puolesta**
7 **Pääkirjoitus**, Marjatta Heikkilä-Rastas
18 **Kolumni**, Ritva Koskennurmi-Sivonen
20 **Tuokio**, Laura Junka →
30 **Alumnin uraikkuna**, Vilho Niiranen
31 **Kotisivu**, Paula Kangasniemi
32 **Väitökset**
33 **Julkaisut**
34 **Opin polulla**
35 **Lyhyesti**
40 **Eskon puumerkki**, Soile Veijola
42 **Hiutaleita**, Aini Linjakumpu

Uusi palsta johdattaa Lapin yliopiston julkisivun taakse. Se tuo esiin kuvia, jotka herättävät tunteita ja aisteja, kutsuvat katsomaan tarkemmin ja antavat tilaa luovalle joutenololle. Aiheet eivät rajaudu yliopistoon – Tuokio syleilee koko pohjoista elinpiiriämme.
Tuokio on kaikkien yhteinen lapsi, joten kuka tahansa saa lähettää kuva-ehdotuksensa palstalle.
Lisätiedot: laura.junka@ulapland.fi

Syyskuu/2009

Muoti on samanaikaisesti sekä globaalia että paikallista. Pohjoisuudella on oma merkityksensä eri tyyleille ja trendeille niin meillä kuin muuallakin. Millaisia ovat pohjoisen muodin moninaiset tuulet? Miten muodissa pysytään mukana? Entä miten Lapin yliopistosta voi ponnistaa vaatetusalan kansainvälisille markkinoille?

Kannen kuva: Arto Liiti

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Marjo Laukkanen
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Laura Junka
Tuija Kauppinen
Veera Vasara

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET, TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Leila Tauriainen
puh. 040 764 2590,
tiedotus@ulapland.fi

Ilmoituskoot

Takakansi
170 x 200 mm
Sisäsivut
Kokosivu 170 x 220 mm
Puoli sivua, vaaka 170 x 110 mm
Puoli sivua, pysty 85 x 220 mm

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy loka-marraskuun vaihteessa 2009.

Painos: 4000 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2009

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

ROVANIEMI DISSAIN DESIGN DESSINKI WEEK 2009

Design on dissainia

Rovaniemi Design Week järjestetään ensimmäistä kertaa 28.9.–4.10.2009.

Viikon huipentuma on tiistaina 29. syyskuuta klo 16 käynnistyvä 24 tunnin designkisa, jossa muotoilijat, muotoiluopiskelijat ja yritykset kehittävät Napapiiriä elämyksellisenä matkailukohteena. Kisan neljää tiimiä vetävät suomalaiset muotoilutoimistot: Mieland ja Seven-1 Rovaniemeltä sekä Hahmo ja Muotohiomo Helsingistä.

Napapiiriltä tiimeihin osallistuvat: Eräsetti Wild North, Joulupukin Kammari, Napapiirin Lahja ja Santa Park. Tiimejä täydentävät Lapin yliopiston muotoilualojen opiskelijat ja suunniteltavana olevan tuotteen tai palvelun käyttäjät. Lisäksi taidekasvatuksen opiskelijat vetävät lasten designyöpajaa, jossa joulun tärkeimmät asiakkaat saavat muotoilla Pajakylän aukiota.

Muotoilukisan tavoitteena on löytää tiimityön avulla toteutettavissa oleva ratkaisu annettuun muotoilutehtävään. Kisan ratkaisee Lapin yliopistolla samalla viikolla kokoontuvan Lapin Matkailuparlamentin monisatainen osallistujajoukko.

Muotoiluviikon huippuseminaarissa asiantuntijat heittävät tiukat haasteet muotoilulle. Vastaamassa on mm. *Jonathan Sands*, maailman tehokkaimman brändimuotoilutoimiston Elmwood Design Consultancy:n perustaja.

Järjestäjät haluavat nostaa esille kaikkien rovaniemeläisten dissaintarinat. Kerro omasi osoitteessa: www.rovaniemidesignweek.fi

”

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta on kouluttanut lakimiehiä 30 vuoden ajan ja tällä hetkellä tiedekunnasta valmistuu joka neljäs suomalainen lakimies.

Valitessanne aikanaan tämän tiedekunnan opiskelupaikakseen teitte oikean ja kauaskantoisen valinnan. Teillä on ollut etuoikeus nauttia korkealuokkaisesta opetuksesta, ei pelkästään oikeustieteen perinteisillä oikeudenaaloilla vaan myös tiedekunnan profiili- ja painopistealueilla oikeusinformatiikassa, oikeuslingvistiikassa ja avaruus oikeudessa.

Kansainvälistyminen on näkynyt ja näkyy oikealla tavalla painottuneena tutkimuksessa ja opetuksessa, alati kehittyvässä opiskelijavaihtojärjestelmässä sekä kielten, oikeudellisten kielten ja vieraiden oikeuskulttuurien opetuksessa ja tunnetuksi tekemisessä.

Lakimiesprofession muutokset on muutenkin otettu kaukoviisaasti huomioon tiedekunnan opetuksessa, sillä tämän päivän lakimies työskentelee informaationaalisesti tietoverkkoja hyödyntäen, hän on tiedonhaun ammattilainen, hänen työnsä laatu muodostuu tiedollisen ympäristön tehokkaasta käytöstä ja hän tuntee tietojärjestelmien oikeudellisen viitekehyksen.

Matkaeväiksi työelämään haluan korostaa lakimiehen eettisyyttä ja moraalialia sekä lakimiesten roolia oikeudenmukaisuuden sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamisessa ja puolustamisessa.

Hovioikeuden presidentti Esko Oikarinen
Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan
juhlapubiikissa 29.5.2009.

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista Olli Tiuraniemelle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Konsultti koulunpenkillä

Seitsemäntoista lappilaista matkailu- ja elämystoimialan ammattilaista istuu tiiviisti koulunpenkillä oppimassa toisiltaan ja alan johtavilta asiantuntijoilta. Koulutuksessa mukana olevan, jo useiden vuosien ajan matkailualan johtotehtävissä toimineen *Jari Laitakarin* mukaan koulutukselle, jossa yhdistyvät akateeminen osaaminen ja yritysmaailman kokemus, näyttäisi olevan kysyntää.

– Paljon on puhuttu matkailualallakin siitä, että akateeminen tutkimus ei kohtaa arkea, mutta nyt ainakin Lapissa näyttää siltä, että kuilu on kaventu-massa. eMBA on hyvä esimerkki uudenlaisesta ajattelusta. Alan ammattilaisille räätälöity koulutus ottaa huomioon myös koulutettavien kokemuksen ja osaamisen. Jo ensimmäinen tapaaminen osoitti, että kouluttajien ja koulutettavien välille syntyi hedelmällistä vuorovaikutusta, Laitakari miettii.

Jari Laitakari toimii tällä hetkellä Pöyry Environment Oy:n palveluksessa. Hän tekee Pöyryllä kansallisia ja kansainvälisiä matkailualan suunnitelmia, joissa yhdistyvät mm. matkailun toiminnallinen suunnittelu, liiketoiminta, maankäyttö sekä ympäristö- ja maisemasuunnittelu.

– Lähdin eMBA-koulutukseen, koska siinä pystyy opiskelemaan työn ohessa. Täydennyskoulutus on matkailualalla erityisen tärkeää, koska matkailualalla ihmisten osaamisella, erityisesti johtamisella, on suuri merkitys menestymiselle, Laitakari pohtii.

Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämisspalveluiden räätälöimä eMBA-ohjelma on tarkoitettu kokeneille liikealan ihmisille, joilla on vankka kokemus matkailu- ja elämispalvelujen suunnittelusta, kehittämisestä ja johtamisesta. Ohjelma kattaa myynnin, markkinoinnin, taloushallinnon ja johtajuuden tärkeimmät osa-alueet. Koulutus kestää kaksi vuotta.

Olli Tiuraniemi

Tutkijoille kansainvälistä tunnustusta

Lapin yliopiston hallintotieteilijät tutkija *Marko Kesti* ja professori *Antti Syväjärvi* ovat saaneet kansainvälistä tunnustusta Bangkokissa järjestetyssä huippukonferenssissa.

Kestin ja Syväjärven laatima tutkimus hiljaisista signaaleista henkilöstövoimavarojen johtamisessa ja organisaatioiden tuottavuuden kehittämisessä palkittiin koko konferenssin parhaana tutkimustyönä. Kansainvälistä tutkijoista koostunut raati perusteli valintaansa tutkimuksen tieteellisellä uutuusarvolla ja tutkimuksen mahdollistavilla käytännön sovellutuksilla.

Bangkokissa järjestettiin kesällä 2009 teknologioiden, innovaatioiden ja johtamisen viimeisimpiä tutkimuksia esittelevä kansainvälinen huippukonferenssi. Konferenssiin osallistui tieteentekijöitä yliopistoista ja tutkimuslaitoksista eri puolilta maailmaa, etenkin Aasiasta, Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta. Konferenssissa käytiin lävitse reilun kolmen päivän aikana noin 130 konferenssiin valikoitunutta tutkimusta.

Leena Suopajärvi Lapin tutkimusseuran puheenjohtajaksi

Sosiologian lehtori *Leena Suopajärvi* Lapin yliopistosta on valittu Lapin tutkimusseuran puheenjohtajaksi. Varapuheenjohtajaksi valittiin vanhempi tutkija *Seija Tuulentie* Metlasta.

Tutkimusseura järjestää syksyllä 2009 Rovaniemellä keskustelutilaisuuksia, joiden aiheena on tutkimuksen ja käytännön kohtaaminen. Tilaisuuksien tavoitteena on edistää tutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteistyötä sekä herättää keskustelua tutkimuksen merkityksestä.

Tutkimusseura perustettiin 30.5.1959. Tällä hetkellä seuraan kuuluu eri tieteenaloilta ja yhteiskunnan sektoreilta lähes kaksisataa asiantuntijaa, joita yhdistää kiinnostus Lapia koskevaan tutkimukseen.

Valokuva: Timo Jokela

Timo Jokelalta oli Skotlannissa esillä mm. ympäristötaideteos Ardmorpointissa Glydejoen suulla.

Timo Jokelan taidetta Skotlannissa

Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen professori *Timo Jokelan* retrospektiivinen näyttely Northern Traces oli esillä Collins Galleryssa Glasgow'ssa elokuun vaihteessa 2009. Glasgow'n merkittävin galleria esitteli pohjoisen ympäristö- ja yhteisötaiteen pioneerin Timo Jokelan taiteellista toimintaa vuosilta 1999–2009.

Laajassa näyttelyssä oli esillä Jokelan kymmenen viime vuoden aikana toteuttamia talvitaideproduktioita. Näyttely koostui valokuvista, kartoista, kollaaseista, piirroksista, installaatioista sekä projektien taustoja esittelevistä postereista. Laajassa näyttelyssä oli mukana kaikkiaan 62 taideteosta. Näyttelyyn liittyi myös Jokelan rakentama ympäristötaideteos Ardmorpointissa Glasgow'n läpi virtaavan Glydejoen suulla.

Yhteistyö pohjoisten yhteisöjen kanssa tuo Jokelan taiteeseen aineksia Suomen Lapin sekä Skandinavian ja Venäjän pohjoisosien yhteisöjen historiasta, mytologiasta, kulttuureista ja perinteistä. Maantieteellisesti Jokelan teokset sijoittuvat pääosin Suomen, Ruotsin ja Norjan Lappiin, Kuolan niemimaalle Venäjälle sekä Itävallan Alpeille.

Muodonmuutoksia ajassa

Kestävä kehitys, globalisaatio, energian säästäminen, kierärys – sanoja, joita kuulemme päivittäin kaikilla elämän aloilla jopa kyllästymiseen asti, myös vaatetuksen ja pukeutumisen yhteydessä. Niiden merkitykset kuluvat, ja tajuntamme turtuu niiden todelliselle sanomalle. Onhan meillä tasokkaita konferensseja ja ympäristöjulistuksia, joissa luetaan yhdessä tehdä parannus, mutta toteutuvatko lupaukset ja kuinka niitä valvotaan? Entä kuinka ympäristömyönteisyys viedään opetukseen, sen kaikille tasoille?

Samanaikaisesti muodin ja vaatetuksen arkitason kannanotot kuuluvat jokapäiväiseen elämäämme tavalla, joka synnyttää alan asiantuntijoita tiheään ja kaikkialle. Uusimpana asiantuntijatahona esiintyvät muoti-bloggerit, jotka välittävät trendiennusteiden sanomaa verkossa sekä neuvovat muodin ja pukeutumisen arkiongelmassa. Useimmille suomalaisille muoti tarkoittaa silti yhä kevytmielistä hömppää, jota ei voi ottaa liian vakavasti. Vaatetuksen sijoittaminen on epäilyttävää ja luksustuotteet ovat tuomittavia eritoten vaikean talouskriisin aikaan. Uusi sukupolvi, *Millenium Generation* liittyy kuitenkin vaatesuunnittelun vanhempiaan luontevammin osaksi muuta teollista muotoilua ja on valmis satsaamaan pukeutumiseensa ja rakentamaan identiteettiään sille, mitä omistaa ja mitä kuluttaa, kuten *Meri Karppanen* Modin-lehdessä toteaa.

Tällaisten ristipaineiden kentässä alan opetus ja tutkimus kohtaavat haasteet, joihin pitäisi vastata vakavasti otettavalla tavalla. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa on koulutettu vaatetusalan taiteen maistereita vasta vuodesta 1996 lähtien. Käsi- ja taideteollinen menneisyys oli aikoinaan hyvä perusta yliopistolliselle koulutukselle, mutta nykyisin se synnyttää yliopiston ulkopuolella helposti vääriä mielikuvia artesaanityyppisestä ompelutoiminnasta. Tänäpäin vaatetusalan, kuten tekstiilinkin koulutuksen keskiössä on suunnittelu, design ja sen kaikki alueet kattava hallinta niin taiteellisena, kaupallisena kuin käyttäjälähtöisenä prosessina sekä yliopistokoulutuksen luonteen mukaisesti tutkimus, joka suuntautuu kaikille edellä mainituille osa-alueille koko alaa kehittävänä ja syväluotaavana.

Suomessa vaatetusalan ja muodin tutkimus on yhä nuorta ja ohutta. Vaatetussuunnittelun korkeinta yliopistollista koulutusta annetaan Aalto-yliopiston Taideteollisessa korkeakoulussa ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Nämä kaksi etelän ja pohjoisen instanssia täydentävät hyvin toisiaan ja pystyvät profiloitumaan maantieteellisen sijaintinsakin puolesta alaa kehittävällä tavalla.

Molemmat tarvitsevat yhteistyötä paitsi yritysmaailman myös ympäröivän koulutuskentän kanssa. Lapin yliopistossa vaatetusalan opiskelijalle tarjoutuu myös erinomainen mahdollisuus opiskella ja tutkia alaa perinteisen yliopiston tarjoamien tieteenalojen kautta.

Nuorella koulutusohjelmalla on silti paljon työtä edessään, jotta esimerkiksi vaatetusalan omiin, alan sisäisiin kysymyksiin ja prosesseihin syvennyttäen riittävästi ja luodaan omanlaista tutkimusperinnettä. Meillä pohjoisessa olisi mahdollisuus keskittyä tutkimaan esimerkiksi kylmän alueen suojaavaa vaatetusta, matkailuun liittyviä vaatetusmahdollisuuksia tai esittävän taiteen pohjoista puku-suunnittelua. Käyttäjälähtöisen tutkimuksen ja hankkeiden kautta tutkimusalueisiin voidaan liittää viimeisintä body-skanneri-teknologiaa, massaräätälöintiä, lampaanvillan ja huovan käsittelyn innovaatioita, kierrätysmateriaalien uusiokäyttöä ja älykkäitä ratkaisuja – unohtamatta kuitenkaan muodin tai pohjoisen tradition merkityksiä, ajallisuutta tai ajattomuutta.

Hyvä suunnittelija hallitsee monipuolisesti suunnittelijan taitotiedon ja osaa tarvittaessa sanallistaa sen. Vain hyvä suunnittelija voi olla alansa hyvä tutkija. Mutta miten koulutuksessa vastataan uusiin, yhä kasvaviin haasteisiin?

Pitkän suunnittelijan urani aikana olen aina luottanut ammattitaitoon ja ajatukseen tuotteen tinkimättömästä laadusta. Välttämätön ja kenties kaikkein tärkein elementti suunnittelijan työpakissa on omintakeisuus, jonka kautta suunniteltaessa ja tutkittaessa syntyy jotakin uutta ja omaperäistä. Jos suunnittelija suunnittelee tänään ammattitaitoisesti hyvän, laadukkaan ja omanlaisensa tuotteen, hän on hyvä suunnittelija. Hänen työnsä kantaa pitkälle ja hänen ideoimansa tuotteet kestävät aikaa jopa sukupolvelta toiselle. Samalla hänen suunnittelunsa on parasta kestävästä kehityksestä, mitä voidaan ajatella.

Marjo Laukkanen

Kylmän kuumat

trendit

Kun *Kirsi Päiväniemi* mietti gradunsa aiheetta, hän ei tiennyt, että samalla syntyisi yritys, jonka tuotteita myytäisiin ympäri Suomea ja myös maailmalle. Rovaniemellä syntynyt Päiväniemi aloitti tekstiilisuunnittelun opinnot Lapin yliopistossa syksyllä 1998. Tuotemerkki ja yritys Cho Cho sai alkunsa keväällä 2002, kun tuli ajankohitaiseksi miettiä gradun aiheetta. Päiväniemi oli ollut edellisen syksyn harjoittelijana Marimekolla, jossa syntyi kipinä isompaan suunnittelutyöhön.

– Halusin tehdä jonkun tuotteen alusta loppuun asti, suunnitella kokonaisen konseptin.

Pian tämän jälkeen Päiväniemi päätti keskittyä laukkuihin. Ideoinnin aikaan hän asui jo osittain Helsingissä ja oli kiinnittänyt huomiota kotinsa lähellä sijaitsevaan kauppaan, Limboon, jossa myytiin opiskelijoidenkin tuotteita. Päiväniemi soitti liikkeeseen, kertoi suunnitelmistaan ja pääsi esittelemään töitään.

– Melko nopeasti joukosta valittiin printtikuvioinen laukku, vaikka yritin ehdottaa muitakin vaihtoehtoja, Päiväniemi muistelee.

Ensimmäinen versio perhoskuvios-ta oli syntynyt jo Marimekon harjoittelun aikaan, ja siitä kiinnostuttiin myös Limbossa. Perhosesta syntyi lopulta yrityksen nimi, sillä perhonen on japaniksi Cho Cho. Kun suunnitelmat alkoivat edetä, Päiväniemi otti yhteyttä Rovaniemellä tuolloin sijainneeseen Tampu-liikkeeseen. Hän ajatteli, että voisi tutkia tuotteen markkinointia ja myyntiä etelän ja pohjoisen pääkaupungeissa. Myöhemmin

aihe muuttui, mutta jälleenmyyntiverkosto alkoi syntyä.

Alun perin tarkoitus oli valmistaa laukkuja muutaman kymmenen kappaleen erä, joka olisi myynnissä vain yhden kesän. Päiväniemi toimitti laukut Limboon touku-kuussa. Jo kesäkuussa kaupasta ilmoitettiin, että laukut oli loppuunmyyty ja niitä toivottiin kiireesti lisää.

Seuraavana vuonna Päiväniemi osallistui Vaatetusteollisuuden keskusliiton messuille, mikä poiki pari uutta jälleenmyyjää, ja Limbo vei perhoslaukkuja kansainvälisille messuille, minkä johdosta Japanista tehtiin iso tilaus. Päiväniemi huomasi kysynnän olevan niin suurta, että hänen oli ulkoistettava ompelutyö. Messuille osallistumisen takia hänen oli myös perustettava toiminimi.

– En ollut ikinä ajattellut perustavani yritystä. Asiat vain etenivät omalla painollaan.

Modernilla ja raikkaalla otteella

Yllättäen käynnistyneen yritystoiminnan takia opiskelut olivat vaarassa jäädä kesken. Niinpä vuonna 2004 Päiväniemi päätti puristaa gradunsa kasaan ja valmistua. Gradun nimeksi kiteytyi lopulta kuvaavasti Uuden merkkituotteen luominen tekstiili- ja vaatetusalalle.

Valmistuttuaan Päiväniemellä oli kaksi vaihtoehtoa: joko löytää työtila tai lopettaa yritystoiminta, joka ei onnistuisi enää vanhaan tapaan. Tuohon asti hän oli painanut kankaita missä milloinkin, esimerkiksi pienen asuntonsa pöydällä. Kun työtila löytyi, gradusta sivutoimena alkanut työ muuttui kokopäiväiseksi yritystoiminnaksi. Suun-

nittelija ei muuttanut Helsinkiin yrityksensä takia, ja hän uskookin, että Cho Cho voisi toimia yhä hyvin Rovaniemeltä käsin.

– Kun yhä enemmän ostetaan netin kautta, yrityksen sijainnilla ei ole niin isoa merkitystä.

Merkittävämpää on oma aktiivisuus ja rohkeus lähestyä jälleenmyyjä. Toisaalta Päiväniemi painottaa myös paikallisuuden ja kotimaisuuden merkitystä. Esimerkiksi ompelutyö tehtiin aluksi Rovaniemellä ja Helsinkiin muuton myötä Tampereen seudulla.

– Haluan pitää tuotannon Suomessa vaikka väkisin, Päiväniemi naurahtaa.

Miten pohjoisuus sitten näkyy Päiväniemen suunnittelemissa töissä? Kysymys on vaikea. Suunnittelija on aina ollut ylpeä rovaniemeläisyydestään ja mainitsee mielellään yritystään markkinoidessaan. Töissään hän ei kuitenkaan ole pyrkinyt tietoiseen pohjoisuuden tai lappilaisuuden hyödyntämiseen.

– En tiedä, johtuuko se pohjoisuudesta vai mistä, mutta pyrin selkeään muotokieleeseen ja tiettyyn ajattomuuteen. Aika paljon käytän myös luonnosta tulevia aiheita.

Päiväniemen mukaan markkinoilla olisi kysyntää sellaiselle pohjoisuudelle, jossa esimerkiksi luonnonmateriaaleja jalostettaisiin modernilla tavalla, tai etnisyydelle, joka onnistuisi välttämään kliseet. Esimerkkeinä modernista pohjoisuuden hyödyntämisestä hän mainitsee Kotilon ja Mielandin, joiden

Kirsi Päiväniemi

Mitä pohjoisuus merkitsee muodille?
Onko olemassa omaa pohjoista
muotikieltä? Entä miten nuori
suunnittelija voi ponnistaa Lapista
muodin kansallisille ja kansainvälisille
markkinoille? Kysymyksiä pohtivat
tekstiili- ja vaatetusalan
entiset ja nykyiset
opiskelijat.

tuotteissa näkyvät selkeän muotokielen lisäksi voimakkaat ja raikkaat värit.

Uutta tulkintaa kansallispuvuista

Vaatetuksen maisterinopintoja tekevä *Teija Arola* on kiinnostunut kansan- ja kansallispuvuista. Hän tutkii työn alla olevassa gradussaan Peräpohjolan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun pukuja, joiden pohjalta hän tekee pukusuunnitelman kansantanssiteatteri Rimpparemmille.

Kansanpuvuilla tarkoitetaan lähinnä talonpoikaisväestön kotitekoisia käyttövaatteita, kun taas kansallispuvut

ovat enemmän juhla-vaatteita, joita käytetään erityisissä tilaisuuksissa. Pohjoisiin vaatteisiin on perinteisesti vaikuttanut muun muassa kylmä ilmasto, joka näkyy vaatteiden suojaavuudessa ja lämmittävytydessä.

– Esimerkiksi naisten alushameita tehtiin lampaan nahasta, jossa turkis oli sisäänpäin, Arola kuvailee.

Rimpparemmille suunnitellessaan Arola tekee modernia tulkintaa kansan- ja kansallispuvuista. Vaikka lappilaista mystiikka ja etnisyyttä voisi Joensuusta kotoisin olevan Arolan mukaan hyödyntää pukusuunnittelussa laajemminkin, pohjoisuus tarkoittaa hänelle ennen kaikkea suomalaisuutta ja pohjoismaalaisuutta.

– Paikalla ei sinänsä ole niin paljon merkitystä, onhan vaatesuunnittelu globaalia toimintaa ja vaikutteita saadaan aina myös muualta, Arola sanoo.

Lappilaisen villan mahdollisuudet

Vaatetuksen muotosuunnittelun lehtori *Päivi Rautajoki* suunnittelee tekevänsä jatkotutkimusta suomalaisille hyvin tutusta luonnonmateriaalista, villasta. Rautajoki on aiemmin ollut tutkijana Hoitava villa -hankkeessa, jossa tutkittiin lappilaisen raakavillan terveyttä edistäviä ominaisuuksia sekä kehiteltiin huopamateriaalista hoitavia villatuotteita.

– Lappilaisella villalla on oma erityislaatuinen asemansa. Etelän kehräämöissäkin on huomattu, että täältä tulee poikkeuksellisen hyvälaatuista villaa, minkä täytyy osittain johtua viileästä ilmastosta.

Lapissa villa on lihatuotannon sivutuote, toisin kuin esimerkiksi Australiassa ja Uudessa-Seelannissa, joissa tuotetaan puolet maailman villasta. Hoitava villa -hankkeessa hyödynnettiin lappilaisen villakuidun puhtautta ja kehi-

Tutkimuksellinen avaus pukutaiteen alalta

Lapin yliopistokustannukselta ilmestyy syksyllä teos *Pukutaikaa – pohjoisia puheenvuoroja ja pukeutumiskuvia elämys-, tanssi-, elokuva- ja teatteripuvuista* (ks. www.ulapland.fi/lup).

Teoksen on toimittanut *Marjatta Heikkilä-Rastas* ja artikkelien kirjoittajat ovat vaatetusalan opiskelijoita, joiden pro gradu -tutkielmat ja kandityöt käsittelevät esittävää pukusuunnittelua.

Visuaalisesti koottu teos on taiteiden tiedekunnan tutkimuksellinen avaus vain vähän tutkitulta pukutaiteen alalta.

tettiin hellävaraista käsittelyä, joka jättäisi villaan mahdollisimman paljon luontaista villarasvaa.

Rautajoki tutki kaksi vuotta sitten valmistuneessa gradussaan huovutetun villan tuotteistamista muun muassa pohjalliseksi ja erilaisiksi jalkojen lämmittimiksi yhteistyössä käyttäjien ja jalkaterapeuttien kanssa. Tutkimuksen perusteella pohjoiseen villaan kannattaa ehdottomasti panostaa, sillä tuotteiden käyttö koettiin miellyttäväksi, jopa hoitavaksi.

Lappilaisesta villasta valmistettuja tuotteita voisi markkinoida esimerkiksi tyylin ja ekologisuuden kautta. Villatuotteet saattavat kiinnostaa käyttäjiä myös itsehoitona ja eräänlaisena paluuna juurille, ”aitona asiana”. Villasta ollaankin suunnittelemassa tekstiilialalle uutta hanketta.

Tervolasta kotoisin oleva Rautajoki näkee Lapin yliopiston pohjoisen sijainnin mahdollisuutena, jonka ansiosta pukeutumis- ja vaatetusala voi tarkkailla hieman etäämpää.

– Se mahdollistaa ennakkoluottomuuden ja tietyn vastavirtaisuuden.

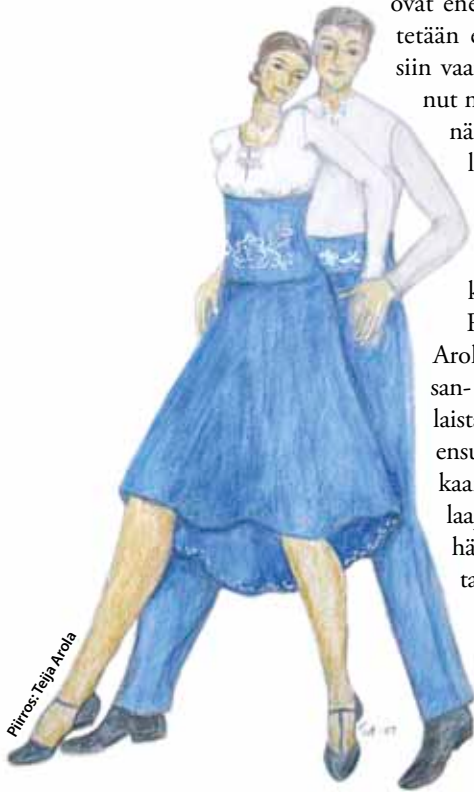
Esimerkkinä Rautajoki mainitsee Mielandin, jonka kanssa hän teki yhteistyötä tuotteistamista käsittelevällä kurssilla.

– Mieland on rohkeasti kanta-aottava ja erilainen, uusi askel lappilaisille vaatetusalan yrityksille, Rautajoki uskoo.

Urbaania lappilaista designia

Mielandin sai alkunsa taiteiden tiedekunnassa, kun joukko opiskelijoita alkoi pohtia pohjoisen vaate- ja tekstiilialan brändin luomista. Alkuinnostuksen jälkeen ryhmä vakiintui *Ilkka Väyryseen, Marjo Remekseen, Erja Tubkalaan ja Katariina Imporantaan* – nykyisiin Mielandin osakkaisiin.

Lopullinen yhteen hitsautuminen tapahtui, kun ryhmä päätti osallistua Lapin liiton syksyllä 2006 järjestämään

Piirros: Teija Arola

Marjo Remes (vas.), Katriina Imporanta ja Erja Tuhkala luovat tuotteillaan hauskaa ja urbaania Lappi-kuvaa.

Miel
land

Arktiset helmet -tuotteistamiskilpailuun, jonka teemana oli muotoilu. Hakemusta koottaessa muotoutui Mielandin toimintaperiaate ja syntyi suosittu Kemijärven yöjuna -mallisto. Ryhmä sai kilpailussa kunniamaininnan ja laajaa medianäkyvyyttä yöjunakalsareiden vauhdittamana.

Yrityksen toiminta perustuu juuri pohjoisista lähtökohdista ja aiheista ponnistamiseen. Brändiä on kehitetty järjestelmällisesti ja harkitusti alusta alkaen.

– Tarkoituksemme on pysyä täällä ja mahdollisuuksien mukaan myös teettää tuotteet täällä, kertoo Marjo Remes.

Rovaniemeläinen suunnittelija on kotoisin Kiuruvedeltä, Pohjois-Savosta. Hänen ja Mielandin muiden jäsenten kuvaama Lappi on urbaani, hauska ja koskettava. Ryhmä ei kaihdakaan aiheita,

mutta suunnittelussa painotetaan leikkiläisyyttä, iloisuutta ja hyvää mieltä. Tavoitteina on niin lappilaisen itsetunnon kohottaminen kuin Lappi-kuvan moninaistaminen. Esimerkiksi Rakastu Lappiin -mallisto kehottaa katsomaan kliseisen, matkailun muovaaman kuvan taakse. Malliston kuvauksessa todetaan, että sielunmaisema voi löytyä yhtä hyvin suolta tai linja-autoaseman kahviosta. Sallatuotteet kertovat puolestaan poismuutosta ja tyhjenevistä taloista mutta myös paluumuuttovisioista.

– Vaikka käsittelemme vakavia yhteiskunnallisia aiheita, tuomme ne esille hilpeällä tavalla. Sävy on keveämpi, mutta sanoma säilyy, Remes uskoo.

Ryhmä suunnittelee mallistonsa ja tuotteensa tiiviissä yhteistyössä. Suunnittelu

lähtee liikkeelle arkisesta huomiosta tai tarinasta, jonka ryhmä haluaa kertoa.

– Meillä on yhteinen alitajunta, Remes tiivistää.

Hän kuvailee suunnittelun etenevän keskustelemisestä ja ”pöljäilystä” visuaalisen ilmeen ja tuotteiden suunnitteluun. Seula on kuitenkin tiukka, ja vain murtoosa aiheista päätyy myytäviksi tuotteiksi.

Remeksen mukaan ei riitä, että tekee hyvän tuotteen, vaan olennaista on myös mielenkiinnon herättäminen ja erottautuminen. Jälleenmyyntiverkoston syntyminen edellyttää jatkuvaa aktiivisuutta ja yhteydenpitoa. Mielandilla on oman nettikaupan lisäksi jälleenmyyntipisteitä ympäri Suomea ja muutama ulkomailla. Laaja kiinnostus on osoittanut, että tuoreelle lappilaiselle designille on selkeä tilaus. •

Torstai Oy:n historia paljastaa, miten muoti saapui pohjoiseen 1980-luvulla ja miten se jalostui vaatesuunnittelijan työn kautta menestyksekkäiksi tuotteiksi. Torstai oli ulkoilu- ja vapaa-ajan vaatteita valmistava tehdas, joka toimi Kemijärvellä vuosina 1974–1990.

Marjatta Hildén

Tuulipukuja ja toppa-asuja pohjoisesta maailmalle

Torstai Oy:n perustajia olivat vaatesuunnittelija *Ritva Kellokumpu* ja toimitusjohtaja *Jaakko Kellokumpu*. Mallistoja yrityksellä oli useita. Päämallistot olivat hiihdon ja laskettelun ammattilaisille suunnattu Super a sekä alan harrastajille suunnattu, sporttisia vapaa-asuja sisältävä Club a. Lisäksi oli suurten tavaratalojen mukaan räätälöity Torstai-mallisto sekä 1980-luvun loppupuolella mukaan tulleet luonnonläheinen Franciscus ja eskimohenkisiä ulkoiluvaatteita sisältävä Red Kayak.

Mallistot vaihtuivat kahdesti vuodessa. Syys–talvi-mallistoon suunniteltiin toppa-asuja ja kevät–kesä-mallistoon kevyempiä tuulipukuja sekä niin sanottuja laiturivaatteita, jotka olivat purjehdushenkisiä vapaa-ajan asuja. Malleissa seurattiin trendejä ja muodinvaihteluita, mutta suunnittelussa pyrittiin kuitenkin omaperäisyyteen.

Ideat haettiin kaukaa

Malliston suunnittelun alkuvaiheessa Torstaissa tutustuttiin kansainvälisiin trendikirjoihin ja etsittiin ideoita muun mu-

Torstain malleja vuodelta 1987.

assa luonnosta. Lisäksi tehtiin ideamatkoja ympäri maailmaa erilaisiin eksoottisiin kohteisiin ja muotikaupunkeihin. Vaatesuunnittelija Ritva Kellokummun mielestä oli tärkeää käydä aistimassa ideoita ja muotivirtauksia paikan päällä. Matkoille osallistui 1980-luvulla myös Luhdan eli nykyisen L-Fashion Group Oy:n suunnittelijoita. Samoilla matkoilla syntyi kuitenkin aivan erilaisia mallistoja, eivätkä kollegat kokeneet olleensa kilpailijoita keskenään. Tämä ihmetytti ulkopuolisia.

Ideat tuotiin maailmalta kotiin Kemijärvelle, jossa ne piirrettiin mallistoiksi. Alustavat suunnitelmat mallistojen väreistä ja materiaaleista sekä luonnokset mallistojen linjoista esiteltiin myynnin ja markkinoinnin edustajille. Tuolloin suunnittelijan oli otettava vastaan saamaansa palautetta ja kuunneltava myynnin mielipiteitä esimerkiksi vaatteiden vaikeasti myyvistä yksityiskohdista.

Ideamatkojen lisäksi tehtiin myös erilaisia messumatkoja Pariisiin, Milanoon ja Frankfurtiin, joista tärkeimpinä mainittakoon Ispo-sporttivaatemessut ja Premiere Vision -kangasmessut. Matkojen anti jaostui mallistoiksi, jotka sisälsivät yhteensä noin 50–100 mallia.

Tuotanto Lapissa, tuotteet maailmalle

Ritva Kellokummulla oli omassa yrityksessään apunaan mallimestari ja malliompeelijat, jotka valmistivat kustakin mallista mallikappaleet. Tärkeintä oli yhteistyö mallimestarin kanssa, jonka tehtävänä oli kaavoittaa mallit. Kellokumpu kertoo:

—On hyvä, jos suunnittelija on tehnyt jo pidemmän aikaa itselleen varastoon työkuvia mallimestaria varten. Mallimestari näkee mielellään suuren määrän työkuvia yhtä aikaa. Näin hän voi tehdä itselleen

työjärjestyksen ja soveltaa samantyyppisten mallien kaavaosia keskenään.

Suunnittelijan tehtävänä oli valita työkuviin kaikki materiaalit ja lisätarvikkeet. Ritva Kellokummulla oli usein käytettävänä myös assistentti, joka valitsi lisätarvikkeet ja täytti aikaa vievät kaavakkeet.

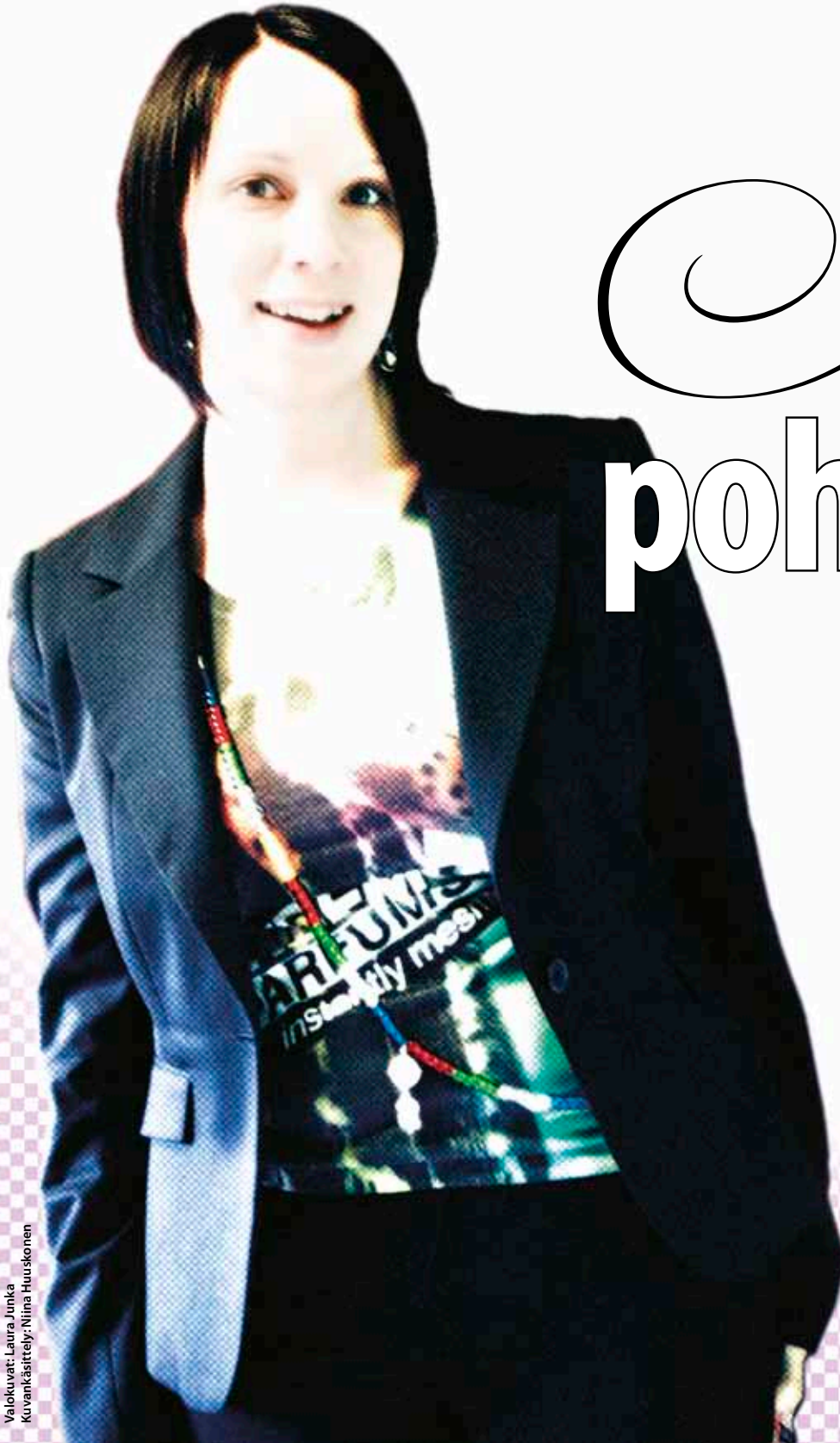
Kun malliston protokappaleet olivat valmiit, ne esiteltiin myynnin edustajille yhdessä myyntikansioiden kanssa. Esitelyyn kutsuttiin kotimaan myynnin lisäksi myös ulkomaan agentit. Torstai Oy:lla oli 1980-luvulla ulkomaan agentit muun muassa Norjassa ja Keski-Euroopassa.

Seuraavaksi valmistettiin myyntimallistot, joita tehtiin jokaista myyjää ja agenttia varten, sekä näytteilleasettelumallisto messuja varten. Syksyn toimituksiin tulevien mallistojen myynti alkoi tammikuun messuilla ja kevään toimituksiin elokuun messuilla. Myyntimallistojen valmistuksesta ja materiaalien tilaamisesta huolehti tuotantohenkilöstö, joka kysyi usein suunnittelijalta neuvoja.

Viimeisenä vaiheena oli malliston esittely myyntimessuilla, jossa mallisto myytiin asiakkaille. Suunnittelija oli tavattavissa sovittuna aikana messuosastolla. Jotkut tärkeät asiakkaat, kuten isot kauppaketjut Stockmann ja Kesko, saattoivat haluta tietyn version malliston mallista omaksi mallikseen, ja sen ideointiin tarvittiin suunnittelijan asiantuntemusta. Tästä saattoi sopia tehtaan myynnin kanssa myös etukäteen. Käytäntönä saattoi myös olla, että asiakkaan oma malliajatus tuotiin vasta messujen jälkeen suunnittelijan työstettäväksi.

Myytyjen mallien toteutus käynnistyi tilausten perusteella. Malleja oli ompelemassa parhaimpina aikoina yli sata ompelijaa. Suurin osa ommeltavista tuotteista valmistettiin kotimaassa joko Kemijärvellä omassa tehtaassa tai alihankintana ympäri Suomea. Lopuksi valmiit tuotteet matkasivat eri puolille maailmaa: Skandinavian maihin, Keski-Eurooppaan, USA:han, Kanadaan ja Japaniin.

Kirjoittaja valmistelee väitöskirjaa Torstai Oy:n muotoilusta.

Muoti pohjoises

Laura Junka

Saamelaismuodin trendien
perässä ei ole helppo
pysyä. Helsingissä asuvan
citysaamelaisen Pirita
Näkkäläjärven paras apu on
internetyhteys periferiasta
muodin mekkaan,
Kautokeinoon.

tulee ta

Pirita Näkkäljärvi, 31, istuu Villa Lancan kahvilassa Inarissa ja siemailee aamukahvia suuresta, laakeasta kulhosta. Mustaan puvun takkiin, trendikkääseen printtipaitaan, mustiin pillifarkkuihin ja kadehdittavan tyylikkäisiin hopeatossuihin pukeutuneen naisen kesäloma on juuri päätymässä. Kun kellon viisari kääntyy iltapäivän puolelle, Näkkäljärvi hurauttaa vanhempiansa talolle vaaran laitaa, kääntää tietokoneen päälle ja aloittaa palaverin amerikkalaisten työkavereidensa kanssa, jotka ovat juuri heittäneet pallon toisella puolella.

Tunturisaamelainen Näkkäljärvi ostaa työkseen Nokialle yrityksiä. Lähes pelottavalta kuulostavan työnkuvan taustalta löytyy olallinen kunnianhimo ja voimakas kaukokaipuu.

– Muutin pohjoisesta pois jo 17-vuotiaana. Minulla on aina ollut valtava tarve lähteä jonnekin kauas ja nähdä maailmaa. Kun opettajani kertoi, että olisi mahdollisuus

hakea stipendiä kansainväliseen lukioon Walesiin, päätin heti kokeilla ja sain sen, Näkkäljärvi muistelee.

Atlantic Collegen jälkeen Näkkäljärvi opiskeli Eurooppa-opintoja Lontoossa, kunnes pettyi opintokokonaisuuden sillisalaattimaisuuteen ja haki Helsingin kauppakorkeakouluun. Kauppiksessa vietti veti alalle, jolla etenemismahdollisuudet olivat kaikkein parhaimmat, eli investointipankkiiriksi. Valmistuttuaan hän on tehnyt useamman vuoden töitä sekä Lontoossa että Helsingissä. Merrill Lynchin jälkeen Näkkäljärvi aloitti Nokialla kolme vuotta sitten.

Urbaani saamelaisuus

Lähes puolet elämästään etelän suurkaupungeissa asunut Pirita Näkkäljärvi on myös yksi kaupunkisaamelaisten City-Sámit-yhdistyksen aktiivijäsenistä Suomessa.

Vuonna 1988 perustettu yhdistys tarjoaa saamelaisaluiden ulkopuolella, etupäässä pääkaupunkiseudulla asuville saamelaisille mahdollisuuden voimistaa saamelaista identiteettiä ja vahvistaa yhtenäisydentunnetta muiden citysaamelaisten kanssa. Tehtävä ei ole saamelaisuuden kannalta marginaalinen, sillä Suomen noin 8 000 saamelaisesta yli puolet asuu saamelaisalueiden ulkopuolella, ja heistä tuhat on Helsingissä. Tässä mielessä Helsinki on Suomen saamelaisin kunta.

– Molemmat vanhempani ovat porosaamelaisia, ja meidän perheessämme saamelaisuus on tuotu aina vahvasti esille. Siksi olen voinut luottaa siihen, että oma identiteetti kulkee mukana, mihin ikinä menenkin. Toisaalta, ehkä etäältä on ymmärtänyt vieläkin paremmin, miten tärkeä oma kulttuuri on.

– Citysaamelaisyhdistyksen toiminta alkoi kiinnostaa minua oltuani poissa pohjoisesta jo monta vuotta. Huomasin, että olin opetellut itseni kaupunkilaiseksi, ja halusin alkaa rakentaa tätä saamelaisjuttua kaupungissa.

Näkkäljärven toimesta yhdistyksen syntyi uusi nuorten jaosto, citysáminuorat, jonka kautta hän sai yhteyden muihin Helsingin saamelaisnuoriin.

– Se oli mieletön porukka. Meillä oli tosi mahtavaa yhdessä, puhuttiin saamea ja tehtiin kaikkea hullua pohjoisen tapaan, mutta kehäkolmosen sisäpuolella! Näkkäljärvi kuvailee.

Projektin ainoa haittapuoli oli se, että se onnistui liiankin hyvin. Saamelaisidentiteetin vahvistuessa ja nostalgi-

SAAMELAISTRENDIT

Nousussa

- Tyköistuvat takkimallit
- Ruskeat lapintakit, hulpassa paljon valkoista, turkoosit huivit
- Ohut nauhakoristelu hulpassa ja lakissa
- Vyössä ruskea sisnanahka valkoisella ja hopealla reunalla
- Antiikinruskeat kengät
- Muinaishuivit tai niiden jäljitelmät, joissa harva, iso rimpsutus

Täysin pois muodista

- Laatikkomaiset ja väljät takkimallit, leveät hulpat
- Keltainen vallitsevana värinä
- Kulta
- Huiveissa tiheä ja pieni "kalaverkkorimpsutus"

Parhaita tyylinbongauspaikkoja

- Jokk-Mokkin markkinat 4.–6.2.2010
- Hetan Marianpäivät 19.–21.3.2010
- Kautokeinon ja Karasjoen pääsiäisfestivaalit 2.–5.4.2010
- Riddu riddu -festivaali Kåfjordissa heinäkuussa 2010
- Facebookin saamelaisyhteisöt (vain jäsenille)

an noustessa suuri osa vanhasta porukasta alkoi kaivata kotiseudulle – ja muutti takaisin.

Vaikka ulkoisesta tyylistä tulee siirtolaisille usein tärkeä oman identiteetin määrittäjä, Näkkäljärvi ei näe, että hänen tyyliinsä olisi etelässä sen kummemmin saamelaistunut.

Hän pitää saamelaisia asusteita, etenkin koruja, myös arkena, mutta arvokas lapintakki otetaan naulakosta vain juhlatilaisuuksissa, kuten saamelaisten kansallispäivänä, rippijuhlissa tai häissä. Joskus tavallista pukeutumista sävyttää myös yksittäinen saamelaisasuste, huivi, vyö tai laukku. Intensiivisimmän kaupunkivaiheen eli opiskeluvuosien aikana saamelaistyyli jäi kaikkein vähimmälle.

– Se ei jotenkin kuulunut siihen aikaan, kun tuntuu, että se ympäristö ei kuitenkaan osaa lukea sitä asua sen arvoisella tavalla eikä ymmärrä, mitä minulla on päällä. Citysaamelaisnuorten kanssa saatettiin kyllä laittaa enemmänkin, kun lähdettiin yhdessä bilettämään, Näkkäljärvi selventää.

Lapintakkia ei helsinkiläisbaariin puettu silloinkaan.

Häihin Guccissa ja hopeassa

Kaupungissa asuminen on kuitenkin johtanut siihen, että Pirita Näkkäljärvi ottaa saamelaisasuun pukeutumisen hyvin tosissaan. Alati muuttuvien lapintakkitrendien perässä pysyminen on kunnia-asia, joka kuvastaa omistautumista saamelaisuudelle ja identiteetin ylläpidolle. Muodin seuraaminen Helsingistä käsin vaatii kuitenkin sekä aikaa, paneutumista että rahaa.

– Saamelaismuodin Mekka on Norjan Kautokeino, se on suurin saamelaiskeskittymä ja historiallisesti tärkeä keskus, jonka tyyli on aina ollut ominaista runsas koristeiden ja asusteiden käyttö. Trendit lähtevät sieltä liikkeelle ja saapuvat muualle viiveellä, Näkkäljärvi lataa.

Esimerkiksi Utsjoen hillittyyn tyyliin verrattuna Kautokeinon lapintakit ovat herkullisia. Koska Näkkäljärven omat sukujuuret ovat puoleksi Enontekiöllä ja Kautokeinossa, runsas tyyli istuu hänelle myös perinteiden puolesta.

– 90-luvulla muodin seuraaminen oli vaikeaa, kun ei ollut nykymedioita. Nyt se on paljon helpompaa. Liityin aikoinaan Facebookiin, kun kuulin, että sinne oli rakentamassa iso saamelaisyhteisö. Facebookin kautta voi katsoa hääkuvia, festarikuvia ja nähdä, miten ihmiset pukeutuvat. Muutettuani Suomeen olen itsekin kiertänyt aktiivisesti festareilla ja muilla saamelaisjuhlilla, Pirita Näkkäljärvi luettelee.

Niin kuin maailmalla, myös saamelaismuodin trendit muuttuvat yhä kiihtyvällä vauhdilla. Toisaalta variaatioille, oman persoonan esille tuomiselle ja eri elementtien

Saamelaisasu kertoo monta tarinaa ajasta ja kantajastaan.

Valokuvat: Laura Junka

kanssa leikkittelylle on yhä enemmän tilaa.

– Nyt muodissa on valkoisella maustettu värimaailma, hopea, tosi ohuet hulpan koristenauhat, ihonmyötäiset mallit ja muinaistyyliin harvaan rimpusutetut huivit, Pirita Näkkäljärvi summaa.

– Olen menossa ensi viikonloppuna Norjaan häihin. Minulla on uusi lapintakki, joka valmistui viime syksynä, mutta trendi on jo muuttunut. Hävettää melkein, kun olen aina vähän jäljessä.

– Eniten harmittaa se, etten ole itse opeletellut käsitöitä. Jos osaisin ja ehtisin tehdä itse, voisin reagoida nopeammin uusiin ideoihin. Nyt joudun teettämään kaiken, ja se vie paljon aikaa.

Omassa takissa Pirita Näkkäljärveä harmittaa etenkin hulpan eli takin liepeen nauhoitus, joka on hieman leveämpää kuin nykymuodin mukaan kuuluisi olla. Siskon vastateetetyssä vihreässä takissa nauhoitus on trendien tasalla.

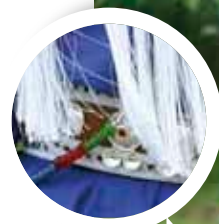
– Eikö ole älyttömän kaunis! Näkkäljärvi huokaa ja juoksupäätä pitkin siroasti käsin kirjailtua takin lievetä.

Onneksi oman takin kruunaa suuri ylpeydenaihe. Ennen häihin lähtöä Näkkäljärvi asettelee olkapäilleen huolellisesti Guccin kauniin valkoharmaan silkkihuivin, jonka liepeissä on detaljina poroaiheisia kuvioita. Huivi löytyi toissasyksynä sattumalta New Yorkista, ja sen rimpusutti ystävä.

– Toinen ystäväni on Nykissä Guccilla johtajana. Näytin kuvia huivista, ja hänkin oli tosi innoissaan, Näkkäljärvi kehaisee pujotellessaan suuren, hopeisen rintakorun eli riskun huivin ja lapintakin läpi.

Saamelaisasu edustaa perinteitä, mutta se elää tiivistä tätä päivää. Kaikkea voi yhdistellä ja uusia elementtejäkin voi tuoda mukaan, kunhan sen tekee taiten ja tyyllillä, tapoja kunnioittaen. ●

Huivi: Silkkiä, Gucci. "Ostin tämän New Yorkista, ja kaverini ompeli rimpusut."

Vyö: Luonnontahkaa hopealla ja valkoisella reunalla. "Tämä väriyhdistelmä on nyt tosi cool." Vyönappien muoto – pyöreä – kertoo myös sen, että Pirita on sinkku. Naimisissa olevat pitävät neljän muotoisia nappeja.

Hattu: Vähän vanhempaa muotia. "Kokonaisuudessa saa olla päällekkäisyyttä."

Korvakorut: Hopeaa, helmiä, uutena elementtinä poronluu. Valmistaja Inka Laiti, Samekki, Inari.

Riskut eli rintakorut: Ylimpänä uusien, täyshopeinen ja siro vanhan mallin mukainen risku, keskellä 2000-luvun alkupuolen malli, alhaalla hopeaa ja värillisiä kiviä yhdistelevä "ysäri"-risku.

Takki: Vartalonmyötäinen Kautokeinon malli satiinia. "Sininen on perinteinen ja ajaton väri."

Takin lieve eli hulpa: "Nykytrendin mukaan nauhat voisivat olla kapeampia ja tiheämmin kirjailtu. Sellaiset tulevat uuteen verkattakiin, jota olen teettämässä."

Kengän paulat: "Nämä ovat aika vanhat, keltaisuus on pois muodista. Mutta ei se haittaa, voi olla jotain vanhempaakin."

Kengät: Mustat, parin vuoden takaa. "Silloin musta oli muotia, nyt antiikinruskea."

Kolumni

Ritva
Koskennurmi-
Sivonen

Muodin tutkimuksen
dosentti,
vaatetusala

Kestävä, reilu ja hidas muoti

Kestävä ja muodikas voi vaikuttaa mahdottomalta yhtälöltä. Onhan muutos – ja muuhun maailmanmenoon nähden jopa nopea muutos – yksi muodin keskeisiä ominaisuuksia. Pitkään on ollut tiedossa, että tekstiili- ja vaatetusalan tuotanto on pahasti ympäristöä kuormittavaa. Lisäksi tiedetään, että muodin muuttuminen kuluttaa vaatteita enemmän kuin niiden käyttö. Vielä sekin tiedetään, että tekstiiliteollisuuden työntekijöillä on usein huonot työolosuhteet ja epäreilu palkka. Maailman vaatetusteollisuus työllistää noin 26,5 miljoonaa ihmistä. Kuluttajan asemassa ovat jokseenkin kaikki maapallon ihmiset. Olipa heidän suhteensa muotiin ja vaatteisiin mikä tahansa, kaikilla on päällään jotain ja yleensä jonkun toisen tuottamaa.

Muodin epäkohdista on tietoa, mutta valintoihin vaikuttavaa tuotekohtaista tietoa on vaikea saada. Monimutkaiset tuotanto- ja alihankintaketjut hämärtävät tiedon matkalla kuluttajalle. Jotta tieto olisi realistisesti käytettävissä hankintahetkellä, sen pitäisi olla tuotteessa yhtä yksinkertaisesti kuin hoitomerkinä. Muotialalla on toki tuottajia, jotka ovat ottaneet kestävyysnäkökohdat osaksi brändejään, mutta milloin tieto kaikkien tuotteiden ekologisuudesta ja reiludesta on luotettavalla tavalla markkinasiakkaan ulottuvilla? Voisikohan lopulta kestävä muodin pelastava voima olla itse muoti? Naiset eivät luopuneet korseteistaan siksi, että lääkärit kertoivat niiden olevan epäterveellisiä, naisasianaiset väittivät niiden olevan alistavia ja esteetikot pitivät niitä rumina. Korsetteja lakattiin käyttämästä, kun ne eivät olleet enää muodikkaita.

Halvoille, kestävämmästä ja epäreilusti tuotetuille vaatteille ja jalkineille on varmasti aina kysyntää, mutta nopeasti vaihtuvat ja lyhytikäiset tyyliä voisivat hyvinkin

mennä pois muodista. Slow + fashion = chic! Hidas ja laadukas on ollut tavallista muodinkin historiassa, ennen kuin ihmiset tottuivat liian halpoihin tuotteisiin ja nopeus tuli tyylikkyyden tilalle. Jos eettisyys on yksilöllisesti palkitsevaa ja sosiaalisesti arvostettua, siitä voi tulla haluttua, ja haluttu on muotia.

Vaikka muoti vaikuttaa lähes luonnonvoimalta, jolle ei mitään mahda, se on kuitenkin ihmisten tekemää. Muoti ei kasva puussa, ja ihmiset muuttavat ihmisten luomia käytäntöjä. Tutkijat, poliitikot ja kansalaisaktivistit ovat aivan liian tylsiä ihmisiä kertomaan, miten muotia pitäisi kuluttaa tai olla kuluttamatta. Toivottavasti he voivat vaikuttaa tuotantopuolta koskevaan lainsäädäntöön ja läpinäkyvyyssvelvoitteisiin. Suunnittelijat voivat ehdottaa muoteja, ja vaikutusvaltaisen aseman saavuttaneet voivat jopa valita käyttämiään materiaaleja, mutta kukaan heistä ei voi päättää, mistä tulee valtamuotia hyvässä ja pahassa.

Apuun tarvitaan media ja mediajulkikset. Ehkäpä meidän toivomme on poptähdissä, jalkapalloilijoissa, formulakuskeissa ja heidän heiloissaan, jotka näyttävät koko maailmalle mallia, mitä ostetaan ja miten. Tämäkään ei ole aivan luotettava menetelmä kestävä ja reilun muodin markkinoinniseksi. Julkkikset voivat kertoa, mihin he perustavat kulutuksensa, mutta yleensä muodista ei kerrota, vaan se näkyy. Pitäisi tietää, miltä kestävä ja reilu muoti näyttää. Näyttääkö se hipiltä vai merkkituotteelta?

Mitä useampiin tyyliin valitaan kestävä tuotantotapa, sitä varmemmin kestävyys on normi eikä erityisarvo. Hitaan muodin voi ainakin näyttää käyttämällä samoja laatuotteita pitkään. Yksi muodin loputtomista paradokseista on siinä, että hidas muoti pitäisi omaksua nopeasti.

Olenko muodissa mukana?

Kauneutta, turhuutta, mielikuvia, rooleja, valtaa, erottautumista, ilottelua, rohkeutta – näillä ajatuksilla muotia kohdataan. Sanat kertovat muodin moninaisuudesta ja suhteesta katsojaan. Vaate ja muoti kytkeytyvät yhteen mielikuvissa ja todellisuudessa. Olla muodikas tai ei-muodikas ovat ajankuvia ja kertovat pukeutujan suhteesta vaatetukseen. Samaa voi ilmaista tarpeen tai turhuuden valinnoilla. Lähtökohtana on oman identiteetin ilmaisu. Muotia pidetään pinnallisena, koska se näyttyy katsojalle helppona ja yleistettävänä. Tarkastelemalla muotia laajemmassa kontekstissa ja ajallisessa muutoksessa sen sisältö, merkitys ja tavoitteet avautuvat pintaa syvemmältä.

Muodin kaksijakoisuus havainnollistuu oheisessa kuvaparissa, joka kertoo aikansa muodista, ilmiöstä ja illuusiosta. Kuvat liittyvät ranskalaisen Lafayette-tavaratalon heinäkuiseen Paris & Creation -tapahtumaan, jossa kahdeksan kulttuurilaitosta toi taidetta näyteikkunoihin. Muotipuvuissa korostuu niiden yksilöllisyys visuaalisina tuotteina, jotka koostuvat materiaalien, muodon ja sommittelun ehyistä kokonaisuuksista. Puvut kertovat aikakaudesta, käyttäjänsä sosiaalisesta asemasta ja kulttuurisesta ympäristöstä. Näyteikkunan sommittelu viestittää muotia taideteoksena.

Batman ja Mikki-hiiri ovat muoti-ilmiöitä, jotka ovat jääneet historiaan sarjakuvasuosikkeina. Tämän päivän ilmiöt tulevat japanilaisesta sarjakuvasta, mangasta, jonka vaikutus alakulttuurien muotiin ja hahmojen jäljittelyyn on saavuttanut suuren suosion myös länsimaissa. Muoti on muuttunut illuusioksi, ja alkuperäinen tavoite ainutkertaisuudesta ja yksilöllisyydestä on menettänyt merkitystään. Muodin monistettavuus ja kollektiivisuus ovat tuoneet uusia sisältöjä ja tulkintoja. Sanana muoti ei tarkoita vain ulkoista olemusta, vaan se ilmaisee elämäntapaa ja sen ympärillä olevia tuotteita. Arvoihin liittyvä kulutus on muotia.

Vaatteet ovat ajan peili. Ne vanhenevat ja muuttavat muotoaan elämän mukana. Muodin merkitys on keskeistä nuoruudessa. Sen jälkeen vaatetus voi pysähtyä muotoihin ja ihanteisiin, jotka joskus omaksuimme. Vaatteilla rakennetun identiteetin tilalle tulevat elämänvaiheiden uudet sisällöt ja pukeutumiskiinnostus vähenee eri syistä. Sarjatuotteiden istuvuus ei palvele kaikkia kuluttajia ja vaatetarjonnan runsaus vaikeuttaa valintaa. Vaatteiden kertakäyttökulutus tekee muodista lyhytkestoista ja nopeasti vaihtuvaa. Muotiin

aiemmin liittynyt laadukkuus on massamuodista hävinnyt. Ammattitaitoa ja tutkimusta muodin alalla tarvitaan, koska niiden avulla muokataan tuotetta kehityksen vaatimuksiin ja palvelemaan käyttäjien tarpeita. Muoti on myös keino mukauttaa olemassa olevia ilmiöitä vaatetettuun muotoon ilmaisemaan identiteettiä ja ehkä haluttua illuusiota, joka tuottaa iloa itselle ja muille. Muoti jättää jälkensä ja kertoo aikansa esteettisistä, eettisistä ja ekologisista arvoista ihmisten arjessa ja juhlassa. •

Valokuvat: Leena Rajakangas

Ranskalaisen Lafayette-tavaratalon heinäkuisessa Paris & Creation -tapahtumassa kahdeksan kulttuurilaitosta toi taidetta näyteikkunoihin.

Yllä La maison rouge -tai degallerian Gallerie Enrico Navarra -näyttelyyn perustuva teos Fabien Verschaere, Batman & Mickey. Vasemmallla Les Arts Décoratifs -taidegallerian ja Patrick Criesin Madeleine Vionnet, puriste de la Mode.

Tuokio

Otin uimapuvun ja pyyhkeen, ja lähdin kesken työpäivää rannalle uimaan. Siellä vastassa oli vain ryteikköä, enkä yletynyt veteen.

Pari viikkoa myöhemmin Kirsi kertoi, että rannalta yliopiston takana voi löytää hilloja. Nyt on jo syksy. Eilen keräsin sieltä kaksi kiloa tatteja.

Palvelut muotoiluun

Palvelumuotoilussa asiakas otetaan mukaan palvelujen kehittämiseen heti alkumetreiltä. Hyvä palvelu on elämysten perusedellytys.

Miksi joihinkin yrityksiin haluaa palata aina uudestaan ja kertoa niistä kaverileikin? Kyse on asiakkaan kokemuksesta. Menestyvässä yrityksessä asiakkaan kokemus ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Hyvä palvelu on kaikkea sitä, mitä asiakas aistii ja tuntee saamansa palvelun aikana.

Vaikka asiakkaan kokemus on aina henkilökohtainen, on hänen kokemaansa palvelua mahdollista ohjata tavoiteltuun suuntaan. Puhutaan palvelumuotoilusta. Siinä missä teollisen muotoilun tuloksena syntyy esimerkiksi ergonominen tuoli, palvelumuotoilun avulla saadaan aikaan uusia palvelukonsepteja ja toimivia palveluprosesseja. Tuloksena on tyytyväinen asiakas.

– Hyvä palvelu on haluttava, käyttäjäsytävällinen, tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas. Hyvän muotoilun myötä voidaan päästä pienempiin tuotantokustannuksiin, korkeampiin myyntihintoihin ja kasvaviin myyntimääriin. Brändin kannalta on oleellista, että yrityksen tarjoamat palvelut vahvistavat toivottua mielikuvaa asiakkaan näkökulmasta, perustelee Lapin yliopiston teollisen muotoilun professori *Mikko Sääsکیلاhti*.

Ymmärrä asiakastasi

Palvelumuotoilussa on tärkeää, että palvelu suunnitellaan sopimaan tietyille asiak-

kaille ja käyttäjäryhmille. Lähtökohtana on ymmärtää asiakkaan tyydyttämättömiä – ja usein tiedostamattomia – toiveita ja tarpeita entistä paremmin.

– Keskeisenä haasteena on asiakkaan ymmärtäminen. Harvoin mitään palvelua suunnitellaan itselle, Sääsکیلاhti korostaa.

Palvelumuotoilun avulla voidaan luoda prototyyppejä ja testata palvelukonsepteja kustannustehokkaasti jo kehitystyön varhaisessa vaiheessa. Palvelumuotoilu tuokin palveluiden suunnitteluun vahvan asiakasnäkökulman.

Palvelumuotoilun keskeisenä menetelmänä käytetään käyttäjäpersoonien luomista. Käyttäjäpersoonalla tarkoitetaan tyypillistä asiakasta tai asiakasryhmää, jolla on esimerkiksi yhteneväinen arvo maailma, elämäntilanne, ikä tai harrastukset. Kuvitteellisten persoonien avulla voidaan tunnistaa asiakasryhmän mahdolliset käyttäytymismallit ja tiedostamattomat tarpeet ja motiivit, mikä puolestaan auttaa suunnittelemaan palvelun kohderyhmälle sopivaksi ja haluttavaksi.

Asiakkaan polulla

Palvelupolkujen rakentaminen on käyttäjäpersoonien ohella palvelumuotoilun keskeinen menetelmä. Palvelupolku kuvaa reittiä, jonka asiakas kulkee kokiesaan palvelua.

Kuva: Minna Pakanen ja Minna Teirilä JUJU Innovations Oy

Mattilan perhe pukin luolassa

Mattilat asuvat paritalossa Espoossa. Isä Jaska on projektipäällikkönä logistiikka-alan yrityksessä ja äiti Marika markkinointipäällikkönä ohjelmistoyhtiössä. Heillä on sekä yhteisiä että erillisiä harrastuksia, joihin kuljetaan perheen kahdella autolla, Micralla ja Alfalla.

Marika käy usein ystäviensä kanssa shoppailemassa ja aerobicissä. Jaska taas pelaa jalkapalloa firman joukkueessa ja kalastaa ystäviensä kanssa. Jaskan kevään kohokohta oli Iron Maidenin konsertti. Yhdessä he pelaavat golfia.

Perheen 6-vuotias Veeti-poika on pelaa jalkapalloa, kun taas nelivuotias pikkusisko Jasmiina harrastaa balettia ja käy kansainvälistä esikoulua. Kesä- ja hiihtolomilla Mattilat lähtevät reissuun yhdessä kaveriperheiden kanssa.

Mattilan perhe edustaa osaa niistä henkilöistä, jotka osallistuivat Rovaniemellä huhtikuussa pidettyyn Creative Lapland -seminaariin. Seminaarin osallistajat täyttivät ennakkoon kyselyn, jonka pohjalta heistä muodostui kuusi erilaista asiakaspersoonaa perheineen.

Seminaariosallistajat havainnoivat SantaParkissa järjestettyä illanviettoa omaan persoonaprofiiliinsa eläytyen. Heidän ottamistaan valokuvista ja muistiinpanoista koottiin kuusi erilaista palvelupolkua, joiden pohjalta SantaParkia voidaan kehittää entistä vetovoimaisemmaksi kohteeksi.

– Nyt ymmärrän, mistä palvelumuotoilussa on kysymys. Tällainen menetelmä on äärimmäisen hyvä tapa saada tietoa asiakkaista, sanoo SantaParkin uusi yrittäjä Ilkka Länkinen.

Palvelupolku koostuu palvelun aikaisista vaiheista, palvelutuokioista. Jokainen palvelutuokio koostuu puolestaan joukosta kontaktipisteitä, joiden välityksellä asiakas on vuorovaikutuksessa palveluntarjoajan kanssa. Palvelupolku paljastaa, kuinka asiakkaan toiveet ja odotukset täyttyvät palvelukokemuksen eri vaiheissa.

Jokainen palvelutuokio suunnitellaan erikseen ja yksityiskohtaisesti. Palvelun kehittämiseen tarvitaan usein eri alojen osaajia psykologista arkkitehtiin, kulttuuriantropologista henkilöstön kehittäjään. Monialaisuus ja kokonaisvaltainen ajattelu erottaa palvelumuotoilun perinteisestä tavasta kehittää palveluita.

Palvelusta elämykseksi

Palvelumuotoilun menetelmiä voidaan soveltaa myös elämysten suunnitteluun, sillä hyvä palvelu on perusedellytys elämysten syntymiseen.

– Elämys on kuitenkin paljon enemmän kuin hyvä palvelu, muistuttaa osaamiskeskusjohtaja Sanna Tarssanen Lapin elämysoivallisuuden osaamiskeskus LEOsta. Räättälöityvyys, teema ja draaman kaari ovat elementit, joilla palvelusta tehdään ikimuistoinen kokemus, joka saa asiakkaan sanomaan “wow!”. ●

Tuija Kauppinen

Kirjoittaja on LEO:n sekä Matkailun ja elämysoivallisuuden klusteriohjelman viestintäpäällikkö.

Pohjoista päin

Suomen on aika kääntää katseet pohjoiseen, vakuuttaa Lapin kauppakamarin toimitusjohtaja Timo Rautajoki.

Parituntisen haastattelun lopussa Lapin kauppakamarin toimitusjohtaja *Timo Rautajoki* näyttää arkistonsa ”helmen”.

– Lapin kauppakamari teki 6. huhtikuuta 1990 valtioneuvostolle aloitteen, että Sallan rajanylityspaikka on avattava. Tässä vastauksessa 25. huhtikuuta 1990 perustellaan kolme sivua, miksi sitä ei tule koskaan tapahtumaan. Nyt se on auki, Rautajoki napauttaa.

Aloitteesta avaamiseen kului kaksitoista vuotta. Vielä pidempiaikainen on mappi, josta Rautajoen arkistoaarre löytyi. Hän alkoi täyttää sitä tultuaan Lapin kauppakamarin palvelukseen.

– Tässä on 20 vuotta Murmanskin asioita. Ihan samanlaisia suunnitelmia kuin nytkin, esimerkiksi bisneskeskusten perustamisista, Rautajoki sanoo papereita selaillen.

Norjalaisten oppiin

Miksi asiat edistyvät pohjoisessa niin hitaasti?

Lapin elinkeinoelämän edistäjän mielestä keskeisin syy on, että Suomessa ei ole selkeää kuvaa pohjoisesta. Venäjän ja Norjan pohjoisosissa on esimerkiksi meneillään tai suunnitteilla suurhankkeita Barentsinmeren vedenalaisten öljy- ja kaasuvarojen käyttöönotosta sekä Suomen Lapissa raaka-ainevarojen hyödyntämisestä, mutta rahoituksesta päättävät tahot etelässä ja suomalaiset suuryritykset eivät näe niiden mahdollisuuksia. Lisäksi Lapin luonnon suojelun kannattajat ja pohjoisen teollisuuden puoltajat eivät tunnu mahtuvan samaan keskusteluun.

Rautajoki kuuluttaakin Suomen hallitusta määrittelemään äkkiä ja kattavasti, mitä pohjoinen maailmme merkitsee.

Erilliset pohjoista koskevat paperit pitää koota yhdeksi strategiaksi.

Oppia siihen löytyy toisesta paksusta mapista, jonka Rautajoki haki työhuoneestaan aiemmin.

– Norja on määritellyt jo 2000-luvun alussa pohjoiset alueet maan elinkeinoelämän tärkeimmäksi kehittämisalueeksi ja luonut maalle pohjoisten alueiden strategian. Sen pohjalta on Finnmarkin läänille oma strategia, elinkeinoelämälle omat linjat, tutkimukselle omat – polaaritutkimukseen Norja muuten satsaa miljardeja kruunuja. Näitä mulla on monta mapillista, Rautajoki osoittaa norjalaisten linjapapereita.

– Määrittely on tehty parlamentissa ja hallituksessa kaikkien osapuolten, myös elinkeinoelämän kanssa keskustellen. Niin tulisi toimia Suomessakin: kiihottomasti ja eri näkökulmat punniten.

Pohjoisen parisuhdekurssille

Pitkän linjan kauppakamarimies kehottaa unohtamaan Suomessa yleisen näkemyksen, että pohjoiseen ei kannata lähteä, koska meillä ei ole öljy- ja kaasuteollisuutta.

– Tottahan se on, että Lapin öljy- ja kaasukeskus on nelostien varressa entinen Peuran Esso. Kyltissä lukee tänään, että Member of Lukoil Group. Siinä kaikki, Rautajoki vitsailee.

– Mutta öljy- ja kaasuteollisuuden alueet on rakennettava ja sitä osaamista meillä riittää.

Ongelmia on niin tiedoissa kuin asenteissa.

– Kuvitellaan, että maailma, joka on nähty niin kutsutuissa seminaareissa Levillä tai Saariselällä, on yhtä kuin Lappi.

Että täällä ei loppujen lopuksi ole yhtään mitään eikä ketään. Faktoista katsotaan vain Lapin vähentyntä väkilukua.

– Kansainvälisesti samaa osoittaa, että Suomen ja Norjan väliseksi kauppareitiksi nähdään meriväylä Osloon ja siitä rannikkoa ylös. Samaan aikaan meillä on yhteistä maarajaa Norjan kovimman bisnesalueen kanssa, toimitusjohtaja innostuu ja lyö pöytään vielä Venäjän.

– Siellä on Pietari, Moskova, Karjala. Mutta Kuolan niemimaalla ei nähdä mitään, vaikka alueella on hankkeissa miljardeja.

Rautajoki harmittelee myös, että Suomessa on hukattu yksi sukupolvi venäjäosaajia ja todellisesta maantuntemuksesta on hirvittävä puute koko Suomessa.

Toimitusjohtaja Timo Rautajoen mukaan Suomen olisi katsottava ylöspäin – jos ei muuten, niin kääntämällä kartta ylösalaisin. Pohjoisessa ovat muun muassa Norjan kehittyvin bisnesalue, venäläiset suurhankkeet, teollisuuden lyhimmät kuljetusreitit Pohjois-Amerikkaan ja Aasiaan sekä Lapin monet mahdollisuudet.

Timo Rautajoki – pitkän linjan kauppakamarimies

- Syntynyt Rovaniemellä: suku asunut Lapissa 1500-luvulta lähtien
- Filosofian maisteri (yleinen historia) Oulun yliopistosta
- Kauppakamariura alkoi Oulun kauppakamarissa tiedottajana ja asiamiehenä 1983
- Lapin kauppakamarin toimitusjohtaja vuodesta 1989 lähtien

– Ja kuka enää puhuu ruotsia, vem snakker norsk, hän kysyy.

Hän kieltäytyy kuitenkin etsimästä syyllisiä.

– Pitäisi vain ryhtyä töihin: määritellä uudelta pohjalta Suomen suhde pohjoiseen, mitä täällä tapahtuu ja miten Suomi on tapahtumissa mukana. On mentävä

pohjoisen parisuhdekurssille: alkaa alusta ja unohtaa menneet, Rautajoki nauraa röyhähtää.

Rovaniemestä Suomen pohjoinen keskus?

Sananvalmiin ja eläväisen toimitusjohtajan pohjoiset visiot eivät jää tähän. Suo-

Pohjoiset miljardit

Euroopan pohjoisten alueiden investoinnit 78,9 miljardia euroa vuoteen 2020 mennessä

- öljy- ja kaasuteollisuus merellä n. 50 miljardia €
- liikenneyhteydet ja satamat 11,6 miljardia €
- teollisuus 6,4 miljardia €
- kaivosteollisuus 7 miljardia €
- matkailu 1,5 miljardia €
- muu energia ja rakentaminen 2,4 miljardia €

Lähde: Lapin kauppakamari

meen pitäisi Timo Rautajoen mielestä luoda myös selkeä pohjoinen keskus.

– Sen pitää olla Lapissa ja mielestäni Rovaniemi.

Mies hyppää hakemaan työhuoneestaan kartan.

– Tämä on hirveän hyvä, kun on itse tehty, Rautajoki virnuilee näyttäen leikkaa-liimaa-menetelmällä koottua karttaa.

– Kun tästä ottaa Rovaniemen ja pyöräyttää 500 kilometrin ympyrän, jäävät sisälle kaikki isot pohjoiset investoinnit. Mutta myös Rovaniemen on itse haluttava olla keskus eikä odottaa, että virkamiehet tekevät asiat meidän puolestamme. Mahdollisuuksista on kerrottava perinteisen vaatimisen sijasta.

Rautajoki listaa, kuinka Lapin yrityksillä on valtavasti Norjan ja Venäjän hankkeissa tarvittavaa osaamista – niin rakentamisen, alihankinnan kuin teollisuuden kunnossapidon tietotaitoa – ja kuinka liiketoiminnan ohella alueella on pohjoisen kehitystä tukevaa tutkimusta ja koulutusta.

– Lapin yliopistolla on jo olemassa loistava kärki Arktinen keskus sekä muun muassa pohjoisen yhteiskunnan tutkimusta. Kaikkien toimijoiden yhteistyöllä voimme olla Euroopan unionin euroarktisen alueen keskus liiketoiminnassa, tutkimuksessa ja koulutuksessa, Rautajoki arvioi. ●

Sari Väyrynen

Maupertuis'n retkikunnan muisto voisi olla lähtökohtana uuden matkailureitin rakentamiselle Tornionlaaksoon. Opastuskeskuksena toimisi jälleenrakennettu Korteniemen kartano Pellossa.

Korteniemen kartanosta Tornionlaakson matkailuvaltti

Pellon kautta kulkee vuosittain toistataatuhatta turistia, jotka ovat matkalla Nordkappiin ynnä muihin Pohjois-Norjan kohteisiin. Läpikulkumatalla monet heistä pysähtyvät aterioimaan tai ostamaan matkamuistoja Pellon Vihreällä pysäkillä, mutta juuri muuta matkailukohdetta Pello ei tarjoa. Pellon matkailun kehittämiseksi pitäisi jälleenrakentaa historiallinen Korteniemen kestikievari, joka vuosisatojen ajan oli Tornionlaaksossa käyneiden matkamiesten tukikohta.

Korteniemen talo mainitaan ”hotellina” esimerkiksi *Pierre Schenkin* Amsterdamissa 1708 julkaisemassa Pohjolan kartassa. Kievarissa ovat majoilleet lähes kaikki Tornionlaaksoa kolonneet kuuluisat matkamiehet, esimerkiksi ranskalainen akateemikko *Pierre Louis Moreau de Maupertuis* 1736–1737.

Maupertuis johti Ranskan kuninkaallisen tiedeakatemian retkikuntaa, jonka tehtävänä oli maapallon muodon mittaaminen. Matkan geodeettisesta päätuloksesta – maapallon napojen litistyneisyyden todistamisesta – on kirjoitettu paljon. Tuoreessa väitöskirjassani tarkastelin retken runsasta kulttuurihistoriallista antia, josta saamme kiittää erityisesti mukana ollutta tarkkasilmäistä pappia *Réginald Outhieria* (1694–1774). Hän piti matkapäiväkirjaa, piirsi lukuisia kuvia ja karttoja ja havainnoi myös kohtaamiaan uskontoelämän muotoja.

Kansatieteellisesti erityisen arvokas on abbé Outhierin inventaario Korteniemen talosta kaikkine ulkorakennuksineen ja tarvekaluineen. Talosta annetaan sekä pohjapiirros että havainnekuva. Kyseessä on suomalaisen talonpoikaistalon ensimmäinen tarkka kuvaus kirjallisuudessa.

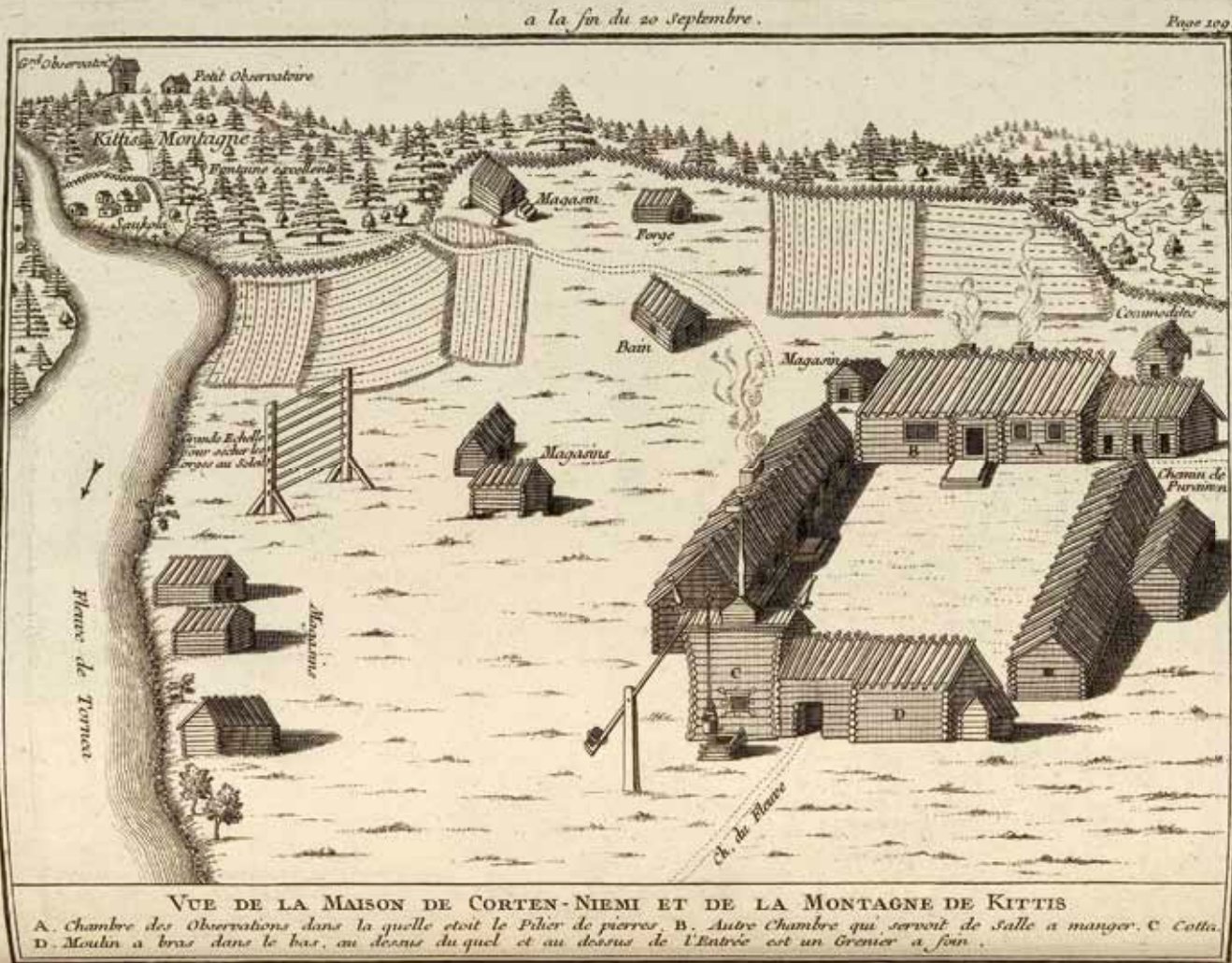
Outhier kiittelee Tornionlaaksossa kokeemaansa vieraanvaraisuutta. Hän oppi sen verran suomeakin, että pystyi ostamaan talonpojilta maitoa, voita ja leipää. Korteniemen silloisesta isännästä *Mikko Heikinpoika Korteniemestä* hän toteaa, ettei tämä ollut niinkään tyhmä mies. ”Jos vain voisin unohtaa mielessä kangastelevat etelän muistot, minusta voisi tulla maailman onnellisin lappalainen”, vakuutti puolestaan Maupertuis ystävättärelleen Verteillacin kreivittärelle Pellosta 6. huhtikuuta 1737 lähettämässään kirjeessä.

Maupertuis'n retkikunta oleskeli Pellossa tehdäkseen tähtitieteellisiä havaintoja Kittisvaaralle pystytetystä observatorios-ta käsin. Tähtien zeniiittikorkeuden avulla mitattiin kulmaetäisyys mittauksen alkupisteenä toimineesta Tornion Hedvig Eleonoran kirkosta. Tähtitorni kyhättiin Korteniemen kartanon merkillisestä torninmaisesta erillisrakennuksesta, joka näkyy Outhierin piirroksessa. Koristeellinen torni oli Tornionlaakson muutamien mahtitalojen tuntomerkki. Oliko kyseessä muinaissuomalaisesta linnaleiristä säilynyt variotorni eli kastari?

Maapallon muodon mittaaja Pierre Louis Moreau de Maupertuis (1698–1759) poseeraa lapinpuvussa. Taustalla talvisen Tornion savuja.

Korteniemen kartano kuten koko Pello poltettiin Lapin sodassa 16. lokakuuta 1944. Jälleenrakentaminen 1700-luvun asuun olisi täysin mahdollista Outhierin

piirrosten pohjalta. Tällaisessa hankkeessa Tornionlaakson perinteisen hirsirakentamisen elvyttäminen yhdistyisi matkailuliisiin ja pedagogisiin päämääriin.

Jälleenrakennetun Korteniemen kartanon temaksi tulisi nostaa Tornionlaakson erikoislaatuinen matkailuhistoria, jota ovat värittäneet uskonto, luonnonhistoria ja tähtimittaukset. Tarina alkaa anekdootilla *Olaus Magnuksesta* (1519), ja sen muita huippunimiä ovat muun muassa italialainen pappi *Francesco Negri* (1663), ranskalainen komediakirjailija *Jean-François Regnard* (1681), Ararat-vuorta ja Noan arkkia etsinyt ruotsalainen seikkailija *Olof Rudbeck* nuorempi (1695), kasvitieteilijä *Carl von Linné* (1732), mahdollisesti jälkikasvuakin Lappiin jättänyt maanpakolainen, tuleva Ranskan kuningas *Ludvig Filip* (1795), italialainen kirjailija ja säveltäjä

Giuseppe Acerbi (1799) sekä ranskalainen akateemikko *Xavier Marmier* (1838). Eurooppalaisuudessaan yhtä kunnianarvoisaa nimelistaa ei muualta Pohjois-Suomesta löydy.

Tornionlaakson matkailuhistoria voitaisiin havainnollistaa multimediaesityksenä, kun taas tietehistoriallisesti vaikeat asiat kuten Maupertuis'n ja *Struven* geodeettiset mittaukset voitaisiin selittää vaikkapa oppimispelinä. Korteniemen kievarin ravintola tarjoaisi italialaisille menu Acerbin ja ranskalaisille menu Maupertuis'n. Tähtiin saisi kurkistaa kaukoputkella, onhan Pellon vaakunassakin kuvattu "Maupertuis'n tähdet".

Merkittävän matkailukohteen rakentamisesta Pelloon hyötyisivät myös lähikunnat Tornio ja Haaparanta, Ylitornio ja Övertorneå, sillä samaan asiakoko-

Korteniemen kartano Réginald Outhierin piirtämänä hänen matkakertomuksessaan *Journal d'un voyage au Nord* (1744).

naisuuteen kuuluvia matkailuhistoriallisia kohteita on niiden kaikkien alueella. Aavasaksa kuuluisi tärkeänä etappina matkailureittiin.

Korteniemen kartanon jälleenrakentamista ja koko Tornionlaakson matkailun kehittämistä historiallisista lähtökohdista ajaa vuonna 2006 perustettu Maupertuis-säätiö. ●

Osmo Pekonen

Kirjoittajan väitöskirja tarkastettiin Lapin yliopiston matkailun ja liiketoiminnan tiedekunnassa 16. kesäkuuta, ks. sivu 32.

Kohti uutta yliopistoa!

Rehtori Mauri Ylä-Kotolan mukaan nyt on aika käynnistää uuden yliopiston sisällöllinen rakentaminen.

Rehtori *Mauri Ylä-Kotola* käsitteli 31. lukuvuoden avajaispuheessaan mm. yliopistouudistusta. Yliopistot Suomessa jakaantuvat Ylä-Kotolan mukaan uuden yliopistolain myötä neljään ryhmään: klassisten eurooppalaisten yliopistojen ryhmään, monialaisiin tiedeyliopistoihin, selkeästi profiloituneisiin yliopistoihin sekä sovellettujen tieteiden yliopistoihin.

– Klassisten eurooppalaisten yliopistojen ryhmään kuuluu Suomesta mielestäni vain Helsingin yliopisto. Monialaisia tiedeyliopistoja, joissa on vahva luonnontieteellinen painotus, ovat esimerkiksi Oulun ja Turun yliopisto. Selkeästi profiloituneita yliopistoja ovat innovaatiotutkimukseen keskittyvä Aalto-yliopisto ja arktisesta tutkimuksesta sekä taiteesta tunnettu Lapin yliopisto. Sovellettujen tieteiden yliopistoja ovat esimerkiksi Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja työelämäyhteyttä korostava Vaasan yliopisto, Ylä-Kotola listasi.

Yliopiston lukuvuoden avajaisissa puhui myös yliopistossa vierailut professori Eduardo Fayos-Solà, joka on Euroopan edustaja YK:n alaisessa maailman matkailujärjestössä (UNWTO) sekä UNWTO:n koulutus- ja tiedeneuvoston johtaja. Lapin yliopiston yksi profiilialue on kansainvälinen matkailun tutkimus.

◀ Tieteen turpakäräjät

Lapin yliopiston järjestämällä Tieteen turpakäräjillä pohdittiin 11.9.2009 saamelaisuuden syvintä olemusta otsikolla politiikkaa, kulttuuria vaiko juridiikkaa. Lisäksi turpakäräjillä puitiin matkailun ja miljardihankkeiden yhteensopivuutta sekä vaihtoehtoisia näkemyksiä Lapin tulevaisuudesta.

Ensimmäisestä teemasta ottivat yhteen tutkija *Sanna Valkonen* ja filosofian tohtori hc. *Pekka Aikio*. Toisesta teemasta väittelivät professori *Soile Veijola* ja toimitusjohtaja *Timo Rautajoki*. Vaihtoehtoista Lapista ottivat yhteen yliopistonlehtori *Aini Linjakumpu* ja edunvalvontapäällikkö *Jaakko Ylitalo*. Väittelijöiden suorituksia arvioivat professori *Juha Karhu* ja lehtori, dosentti *Mirva Lohiva-Kerkelä*. Tilaisuuden oraakkelinä toimi filosofi *Toivo Salonen* ja narrina näyttelijä *Vesa-Matti Komonen*. Tapahtuman juontajina toimivat Lapin yliopiston rehtori *Mauri Ylä-Kotola* ja kielikeskuksen johtaja *Ville Jakkula*.

Tutkija *Sanna Valkonen* ja filosofian tohtori hc. *Pekka Aikio* väittelivät siitä, kumpi määrittää saamelaisuutta, poro vai ihminen.

Ylä-Kotolan mukaan yliopistojen jälkeen tarvitaan ammattikorkeakoulujen uudistamista sekä yhteistyön kehittämistä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken. Esimerkkinä hän nosti esiin parin viime vuoden aikana Lapin syntyneen Lapin korkeakoulukonsernin.

– Tulevaisuus näyttää, mikä on Lapin korkeakoulukonsernin tulevaisuus ja yleisemmin liittokorkeakoulujen asema suomalaisessa ja kansainvälisessä koulutusjärjestelmässä. Suomen uusi yliopistolaki antaa tälle yhteistyörakenteelle hyvät mahdollisuudet, Ylä-Kotola sanoi.

Henkilökunnan sitouttaminen

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja *Mari Mäen* mukaan nyt tulisi hiljentää vauhtia ja keskittyä sisältöihin. Korkeimman opetuksen ja tutkimuksen turvaamiseksi on tehty viime vuosina voimakkaita rakenteellisia kehitystoimia.

– Vaarana on, että moni hyvä edistysaskel jää pelkäsi hallinnolliseksi kikkailuksi, mikäli koko yhteisöä ei saada sitoutumaan kehitystyöhön. Muutoksia suunniteltaessa ja toteutettaessa onkin kiinnitettävä entistä enemmän huomiota kaikkien toimijoiden sitouttamiseen, Mäki kehotti.

Mäen mukaan nyt on aika nostaa kaasujalkaa ja keskittyä sisältöön ja laatuun. Panostus tutkimukseen ei kuitenkaan voi tapahtua perustutkimtoa suorittavien opiskelijoiden kustannuksella.

– Vahvaa tutkimusprofiilia ei tule rakentaa hataralle pohjalle vaan kaiken perustana on oltava laadukas tutkintokoulutus.

Vallitsevassa taloustilanteessa on panostettava täydennyskoulutukseen sekä oppisopimus- ja toisen asteen opiskelumahdollisuuksien lisäämiseen.

– Yliopistoissa vapaa sivuaineoikeus ja riittävä resursointi opintotarjontaan ovat ensisijaisen tärkeitä juuri nyt, Mäki totesi.

Matkailupolitiikan pohjaksi tiede ja osaaminen

Professori *Eduardo Fayos-Solà* YK:n alaisesta maailman matkailujärjestöstä UNWTO:sta puhui matkailun kehittämisestä nykyisin epävarmuuden aikoina.

– Nyt on muutoksen aika myös matkailualalla. Alan kehitykseen on ollut jo kauan olemassa teknologiaa ja välineitä, mutta kattavat toimintamallit ja matkailupolitiikka ovat joko puuttuneet kokonaan tai olleet toimimattomia. Nyt olisikin aika pitkäjänteiselle ja kattavalle matkailupolitiikalle, jonka perustaksi on otettava tieteellinen tieto ja osaaminen.

– Muun muassa ilmastonmuutoksen vuoksi matkailupolitiikassa on toimittava uudella tavalla: laajassa kansainvälisessä yhteistyössä. ●

Olli Tiuraniemi & Sari Väyrynen

Arjen ongelmien perkaamista

Vilho Niirasen polku asianajajaksi on poikkeuksellinen. Hän tuli Lapin korkeakoulun palvelukseen keskiasteen opintojen kautta. Kipinän oikeustieteen opintoihin hän sai toimiessaan kauppaopiston käyneenä vahtimestarina Lapin korkeakoulussa.

Varatuomariksi valmistumisensa jälkeen Niiranan perusti asianajotoimiston Rovaniemelle yhdessä *Jari Rantalán* ja *Esa Säntin* kanssa. Sittemmin Säntin tilalle on tullut *Esa Luomajoki*. Kaikkiaan toimistossa työskentelee tällä hetkellä neljä työntekijää, joten Laki-Forum on Lapin läänin suurin asianajotoimisto lakimiesten määrällä mitattuna.

Vilho Niirasan mukaan asianajajan työ Suomessa ei muistuta amerikkalaisten televisiosarjojen verbaalista ak-

robatiaa. Asianajajan työ on varsin arkista ja usein jopa paperinmakuista. Papereita luetaan ja tehdään, mutta siitä huolimatta työtä ei opita pelkästään kirjoista, vaan ammattitaito kasvaa ja kehittyy toiminnan kautta.

– Toki oikeustieteen opinnot antoivat hyvän perustan asianajajana toimimiselle, koska Lapin yliopiston oikeustieteen opetuksessa käytetään paljon oikeustapausharjoituksia. Työ on ihmisten arjen ongelmakohtien perkaamista, kahta samanlaista päivää työssä ei ole. Usein työ on ongelmakeskeistä ja stressaavaa varsinkin pitkinä käräjäpäivinä, mutta toisaalta taas palkitsevaa, kun pystyy auttamaan ihmisiä, Niiranan sanoo.

Niirasan mukaan alioikeusuudistus muutti asianajajan työtä siten, että työn painopiste siirtyi entistä suuremmissä määrin vaiheeseen, joka tehdään ennen ensimmäistä suullista käsittelyä ja pääkäsittelyä.

– Nykyisin asioista voidaan sopia usein jo ensimmäisessä suullisessa käsittelyssä, mikäli asiat on tarpeeksi hyvin valmisteltu. Näin vältetään turhalta käräjäoinnilta ja säästetään kustannuksia.

Niirasan mukaan yhteiskunnan suhdanteet näkyvät myös asianajajan työssä. Laman aikana yrityksiä puretaan ja noususuhdanteen aikana niitä perustetaan.

– Konkurssit työllistivät 1990-luvun alussa, mutta tämä lama ei ole vielä näkynyt työssämme. Pitkässä juoksussa meitä työllistävät varsin tasaiseen tahtiin ihmisläheiset asiat, kuten yhtiöiden perustamiset, sopimuksiin liittyvät asiat, ositukset, avioerot sekä lastenhuoltoon ja tapaamisiin liittyvät asiat.

Paljon on puhuttu siitä, että asianajajat tienaisivat ruhtinaallisesti. Niiranan ampuu väitteen alas ja kehottaa tutkimaan juorukalentereita.

– Ainakaan Lapin juorukalentereissa asianajajat eivät keiku kovin korealla. Ehkä Helsingissä joku suuria yrityksiä palveleva toimisto voi tienata kohtuullisesti, mutta täällä Lapissa palkka on ansaittava ”käsityöllä”. Palkka tulee maksuttoman oikeudenkäynnin kautta eli valtiolta ja toisaalta vakuutusten kautta. Nyt tilanne taitaa olla se, että valtion ensi vuoden maksuttoman oikeudenkäynnin rahat hupenevat WinCapitan oikeudenkäynteihin.

Kaiken käräjäoinnin keskellä ilon päivä on Niirasan mukaan sellainen, kun on omasta mielestään voinut auttaa asiakasta saamaan oikeutta.

– Luin vasta kirjeen, jonka oli lähettänyt eräs mummo, jota en ole koskaan edes tavannut. Kirjeessään mummo kiitteli onnistuneesta perinnönjaosta. Se lämmitti mieltä, Niiranan sanoo.

Olli Tiuraniemi

Vilho Niiranen

- kotoisin Rovaniemeltä Petäjäisen kylästä
- vahtimestarina Lapin korkeakoulussa 1979–1981
- oikeustieteen kandidaatti Lapin korkeakoulusta 1987
- osastosihteeri Lapin korkeakoulussa 1987–1988
- varatuomari 1988
- Lakiasiantomisto Laki-Forum Oy 1987–1997
- Asianajotoimisto Laki-Forum Oy 1997–

Lähellä veden pintaa

Informaattikko *Paula Kangasniemi* ajautui melonnan pariin sattumalta vuonna 2004, kun hän katseli uimahallilla nuorimmaisensa melonnan opettelua ja totesi, että tuo lajihan soveltuu myös minulle. Ajatuksen kirkastuttua virta on vienyt mukanaan. Retkimelonnassa Paulaa viehättää seikkailu.

– Kajakilla pääsee helposti uusiin erilaisiin luontokohteisiin, joita Lapissa riittää. On kiva etsiä kartalta mielenkiintoisia paikkoja ja suunnitella uusia melontaretkiä. Kapeikoissa ja kivikoissa melottaessa sielussa herää pieni tutkimusmatkailija, joka nauttii luonnon tarkkailusta ja rauhallisesta melomisesta lähellä veden pintaa. Tuolloin katse saattaa tavoittaa arkojakin eläimiä. Toinen ääripää on koskimelonta, jossa voi opetella lukemaan virran kulkua sekä kokea samalla jännitystä ja vauhdin hurmaa, Kangasniemi sanoo.

Melontakausi alkaa toukokuussa jokien ja järvien vapauduttua jäistä ja kestää pitkälle syksyyn.

– Talven jälkeen on ihana päästä järvenselälle notkistamaan tietokoneen ääressä tehtävän työn jäykistämää selkää, niskaa ja hartioita. Melonta onkin erinomaista ylävartalon liikuntaa varsinkin tietokoneen ääressä työskenteleville. Minulle kilometrit eivät ole tärkeitä vaan se, että saa lipua ajatuksineen hiljaa lähellä veden pintaa ja antaa koko vartalon tehdä töitä matkan taittumiseksi.

Kangasniemen perheessä melonta on perheenjäsenten yhteinen harrastus. Lomalla kajakit pakataan auton katolle ja retkivarustus takakonttiin. Näin muutaman päivän matka on hetkessä valmis toteutettavaksi. Tosin itse melontasuunnitelman teko on vaatinut etukäteistyötä. Järvillä perhe meloo usein omassa porukassa, mutta jokimelontaan osallistutaan turvallisuussyistä isommalla porukalla melontaseuran mukana.

– Retket kestävät 3–5 päivää, ja niitä tehdään muutama kesässä. Tänä kesänä olen melonut mm. Inarinjärvelä, Kemihaarassa ja Hossajoella, mutta myös Rovaniemen ympäristössä on useita mielenkiintoisia melontakohteita, kuten Miekojärvi sekä Vika-, Kemi-, Ounas- ja Meltausjoki. Melonta on siitä mukava harrastus, että kaikki retkitarvikkeet kulkevat kätevästi mukana kajakissa eikä niitä tarvitse kantaa, Kangasniemi sanoo.

Melonnan suosion kasvun Kangasniemi arvelee johtuvan siitä, että varusteet ovat kehittyneet, informaatio melontakohteista on parantunut ja melontaan liittyvä seuratoiminta on vilkastunut. Esimerkiksi Rovaniemen Melojissa on jo noin sata jäsentä. Myös Ounasvaaran Latu järjestää melontaretkiä.

Olli Tiuraniemi

> Paulan linkit

www.roimeloo.net – Rovaniemen Melojien verkkosivusto

www.retkikartta.fi – Metsähallituksen retkikohteet

www.melontaopas.fi – Ohjeita melontaa varten

Väitökset

www.ulapland.fi/uutisarkisto

Tuettu kommunikointi auttaa vammaisia henkilöitä

Kasvatustieteen maisteri, psykoterapeutti *Anna-Kaisa Sipilän* tutkimuksen mukaan tuetun kommunikoinnin menetelmä auttaa vammaisia henkilöitä itseilmaisussa. Menetelmästä voivat hyötyä esimerkiksi autistiset henkilöt, joilla ei ole muuta toimivaa kommunikointimenetelmää.

– Menetelmän avulla kommunikaatiovammaiset henkilöt voivat ilmaista itseään osoittaen sormella tai muulla kehon osalla esineitä, kuvia, sanoja tai kirjaimia. Tämän mahdollistamiseksi tarvitaan avustajan tarjoamaa fyysistä tukea, Anna-Kaisa Sipilä sanoo.

Sipilän mukaan kommunikoinnin sujuminen ei ole kuitenkaan itsestään selvää, eikä yhteistä kaavaa sen onnistumiseksi voitu tutkimuksessa osoittaa. Avustaminen oli avustajan ja kommunikoinnin välillä yhteistyötä, jossa jokainen tilanne vaati aina yksilöllistä soveltamista.

– Avustajien eettiset periaatteet, mielekkään kommunikointitilanteen rakentaminen, oikeanlainen tuki sekä avustajan ja avustettavan toimiva vuorovaikutussuhde ja harjoittelu olivat keskeisiä.

Tutkimushenkilöitä kannusti menetelmän käyttöön avustettavien arkielämässä tapahtuneet myönteiset muutokset. Monien avustettavien käytös rauhoittui, arkielämään osallistuminen helpottui ja ahdistavien tilanteiden käsittely helpottui.

– Menetelmän yksi keskeinen tekijä on avustajan kommunikoinnille tarjoama fyysinen tuki ja sen vähittäinen häivyttäminen. Fyysinen tuki helpotti avustettavien motoriikkaan ja kehonhahmotukseen liittyviä pulmia sekä paransi keskittymistä ja tarkkaavaisuutta, Sipilä sanoo.

Yleisesti menetelmän käyttö alkoi Suomessa 1990-luvun alkupuolella. Se on saanut ristiriitaisen vastaanoton niin meillä kuin muuallakin. Sipilän tutkimus esittelee sekä menetelmää puoltavia että kyseen-

alaistavia tutkimuksia.

Seitsemän vuoden seuruututkimus toteutettiin haastattelemalla yhtätoista menetelmää käyttävää avustajaa kutakin kaksi kertaa vuosina 2000 ja 2007.

Väitös 5.6.2009

Anna-Kaisa Sipilä: *Tuettu kommunikointi avustajien käsitysten valossa*

Ensimmäinen matkailun väitöskirja Maupertuis'n retkikunnasta

Filosofian tohtori *Osmo Pekosen* väitöskirjassa luodaan kuva Tornionlaakson 1700-luvun kulttuurista alkuperäisten raskalaislähteiden valossa. Väitös asemoituu osaksi varhaisimpien ulkomaisten Lapin-kävijöiden matkailuhistoriallista tutkimusta.

Ranskalaisen matemaatikko ja tutkimusmatkailija *Pierre Louis Moreau de Maupertuis* (1698–1759) muistetaan hänen johtamastaan Ranskan kuninkaallisen tiedeakatemian astemittausretkikunnasta, joka oleskeli Tornionlaaksossa 1736–1737 ja jonka tehtävänä oli mitata maapallon muoto. Lisäksi retkikunta teki kansatieteellisesti arvokkaita havaintoja Tornionlaakson asukkaiden elämästä.

Tutkimus on ensimmäinen Suomessa kirjoitettu väitöskirja Maupertuis'n retkikunnan kulttuuri- ja matkailuhistoriallisesta puolesta. Se perustuu 1700-luvun alkuperäislähteisiin. Analysoinnin kohteena on mm. Outhierin matkapäiväkirja, joka ilmestyi Pariisissa 1744 ja Suomessa nimellä *Matka Pohjan perille* (Otava 1975).

Väitöskirjan keskushenkilö on retkikunnan pappi ja sielunhoitaja *Réginald Outhier* (1694–1774). Hän toimi retkikunnan kronikoijana mutta osallistui myös käytännön maanmittaukseen ja piirsi karttoja.

Pekonen on löytänyt Outhierin papereista mm. Tornion ja Piitimen kartat.

Isä Outhier osoitti matkan aikana suurta mielenkiintoa kohtaamiinsa uskontoelämän muotoihin. Tutkimuksessa analysoidaan Outhierin tekemät uskontoelämän havainnot ja sijoitetaan ne laajempaan uskontotieteelliseen ja kirkkohistorialliseen viitekehykseen.

Tutkimuksessa pohditaan, millainen oli se 1700-luvun luterilaisen yhtenäiskulttuurin semiosfääri, jonka katolinen pappi Outhier Ruotsin-matkallaan kohtasi, ja mitä siitä on jäljellä tänä päivänä. Teoksen runsas kuvitus havainnollistaa uskontojen ja kulttuurien kohtaamista lähes kolme vuosisataa sitten.

Työ on hyväksytty julkaistavaksi arvovaltaisessa semiotiikan kansainvälisessä sarjassa Acta Semiotica Fennica. Maupertuis'n juhluvuoden johdosta Pekosen tutkimus on herättänyt poikkeuksellisen laajaa kansainvälistä mielenkiintoa eritoten Ranskassa.

Väitös 16.6.2009

Osmo Pekonen: *La rencontre des religions autour du voyage de l'abbé Réginald Outhier en Suède en 1736–1737*

Hannu Taanilan radiopuhe

Kasvatustieteen maisteri *Seppo Alajoutsijärven* mediakasvatuksen alaan kuuluvassa väitöskirjassa analysoidaan ja dokumentoidaan yleisradiotoiminnan lähimenneisyyttä. Alajoutsijärvi analysoi *Hannu Taanilan* sävelradio-ohjelmia vuodelta 2005. Tutkimus osoittaa, kuinka mediassa on mahdollista toteuttaa sivistämisen ja valistuksen perustehtävä kaupallistumisesta ja viihteellistymisestä huolimatta.

– Taanilalla on sanavalmiutta ja laaja sanavarasto. Hänen puhetapaansa kuuluu uusien ja viihteellisten sanojen kehittäely

ja käyttö. Humoristisesti hän väittää, että USA:ta terroristituttaa ja monia suomalaisia Venäjä uhkatuttaa tai että me elämme täällä täällälässä, Alajoutsijärvi kuvaa.

Alajoutsijärven mukaan Taanila on luonut todellisuuden kuvaamiseen aivan oman kielensä, joka aktivoi kuuntelijan olemaan puolesta tai vastaan. Taanila saa kuulijat huvittumaan. Se on yksi keino saada kuuntelijat myönteisen tunteen valtaan ja vaikuttaa heihin.

Taanilan ohjelmien erityispiirteenä on yhteiskunnallisten epäkohtien kriittinen käsittely ja traditioita rikkova persoonallinen toimitustapa.

– Taanilan kritiikki kohdistui siihen, kuinka poliitikot pyrkivät käyttämään valtaa omien intressiensä toteuttamiseen. Hän vaalii snellmanilaista vapauden periaatetta sananvapaudesta ja kansakunnan oikeudesta päättää itse omista asioistaan.

Puhetavallaan Taanila horjutti olemassa olevaa tietoa ja käsityksiä.

– Taanila pakottaa kuuntelijansa ajattelemaan uudelleen usein huomaamattomaksi jääneitä asioita ja uutisia. Hän lietsoo tunteita ja kiihottaa mieliä kiukkuun, mutta kääntää puheen lopulta opettavan informoivaksi ja valistavaksi.

– Mediapuhujana Taanila on sivistäjä ja humanismin puolustaja, tavallisten kansalaisten arkielämän puolestapuhuja. Hänen toimitustyönsä antaa vaativia ja kulttuuri-pedagogisesti merkittäviä malleja ja haasteita nyky medialle, Alajoutsijärvi sanoo.

Tutkimus hyödyttää media-alan ammattilaisia ja muita median parissa toimivia, jotka tarvitsevat työkaluja oman puheensa ja toimintatapojensa ymmärtämiseksi. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää yleisemminkin journalistien ja media-alan koulutuksessa.

Väitös 4.9.2009

Seppo Alajoutsijärvi: ”Mitä tulikaan sanottua” - Hannu Taanilan radiopuheen analyysi

Ajattele, jos uskallat

Lapin ainoan ammattifilosofin *Toivo Salosen* kunniaksi on julkaistu juhkakirja *Ajattele, jos uskallat*. Kirja sisältää Toivo Salosen 60-vuotisjuhlasymposiumissa 19. syyskuuta 2009 pidetyt esitelmät sekä Salosen pitkäaikaisten ystävien ja hänen opetustaan seuranneiden henkilöiden filosofisia kirjoituksia. Lisäksi kirja esittelee Salosen kirjallisen oman kuvan ja hänen julkaisu-toimintansa.

Toivo Salonen on työskennellyt Lapin yliopistossa filosofian opettajana vuodesta 2000 lähtien ja vastannut samalla yliopiston filosofian opetuksen organisoinnista. Tutkijana ja opettajana sekä tietokirjailijana hän kannustaa rohkeaan ajatteluun, tunnistamaan tosiseikat ja punnitsemaan eettisesti oikeaa ja väärää.

Tabujen kahleet

Professori *Merja Laitisen* ja profesori *Anneli Pohjolan* toimittama *Tabujen kahleet* -kirja käsittelee nykyajan monimuotoisia tabuja, mistä ne syntyvät ja mitä ne tuottavat.

Teoksessa tarkastellaan, miten hyväksytyyn ja torjuttuun kiinnittyviä tabuja samanaikaisesti sekä varjellaan että kavahdetaan. Kirjassa käsitellään tabujen monimuotoisuutta erilaisissa yhteiskunnallisissa ilmiöissä ja sitä, miten ne vaikuttavat auttamistyössä ja kohtaamisissa.

– Tabut kantavat sosiaalisia ja kulttuurisia merkityksiä. Ne sisältävät ristiriitoja, paradokseja ja myyttisiä käsityksiä. Usein ne liitetään yhteen kieltojen ja uskonnon, sairauden ja kuoleman, inhon, pelkojen ja avuttomuuden kanssa. Kuitenkin myös positiiviset asiat ja hyvänolon tunteet voivat olla tabuja, professori Merja Laitinen sanoo.

Kirja jakautuu neljään teemaan, joita ovat sosiaalinen järjestys ja tabut, tabuilla merkityt toimijat, tabujen sanoittaminen ja tulkinnat sekä tabujen kantajat. Teemat avaavat kukin omanlaisensa ulottuvuuden tabujen syntyyn sekä niiden kohtaamiseen.

– Teemat auttavat lukijaa pohtimaan aikamme ikoneita, millaista on se pyhä, jota arvostamme niin paljon, että varjelemme sitä sosiaalisiin käytännöihin, Laitinen pohtii.

Teos on jatkoa *Johanna Hurtigin* ja *Merja Laitisen* toimittamalle teokselle *Pahan Kosketus: Ihmisyyden ja auttamistyön varjojen jäljillä* (2002). Teoksen on kustantanut Vastapaino.

Uusi julkaisu työn, ihmisen ja yhteiskunnan suhteista

Tänään töissä -kirja puretuu työelämän ristiriitaisuuksiin. Se avaa empiirisen tutkimuksen keinoin näkökulmia työelämän muutoksiin.

Kirjassa tarkastellaan työtä mm. ihmisen aseman ja identiteetin määrittäjänä sekä työmarkkinoiden ja organisaatioiden käytäntöinä. Näkökulmina ovat mm. työvoiman liikkuvuus eurooppalaisilla työmarkkinoilla sekä, millaisin neuvotteluihin työelämään rekrytoidutaan. Lisäksi siinä pohditaan, mitä julkisen terveydenhuollon työympäristöjen muutos tarkoittaa terveydenhuollon ammattilaisten työssä sekä miten maatalousyrittäjyys ja sen merkitykset ovat muuttuneet toisen maailmansodan jälkeen. Tarkastelun kohteena ovat myös palkkatyön ja lasten kotihoidon suhde, kuntoutus työnä sekä millaisia kuntoutusmalleja 2000-luvun työelämä edellyttää.

Kirja perustuu Lapin yliopiston sosiologian työntutkimus-ryhmän empiirisiin tutkimuksiin. Teoksen ovat toimittaneet *Merja Kinnunen* ja *Janne Autto*. Kirjassa kirjoittavat *Heikki Huilaja*, *Asta Kietäväinen*, *Saara Koikkalainen*, *Jari Lindh*, *Sirpa Mertala*, *Tiina Notko* ja *Asko Suikkanen*. Teoksen on kustantanut Lapin yliopistokustannus.

30 vuotta opiskelijan asialla

Lapin yliopiston ylioppilaskunta LYY juhlii tänä vuonna 30-vuotista taivaltaan.

– Alkuvuosina meillä oli vahva pioneerihenki: koimme, että olemme oikeasti tekemässä jotain uutta ja tärkeää, kertoo suomussalmelainen asianajaja *Juhani Seppänen*.

Hän toimi LYYn hallituksessa vuosina 1981–1982 ensin jäsenenä ja sittemmin puheenjohtajana. Lapin silloisessa korkeakoulussa Seppänen aloitti oikeustieteen opinnot vuonna 1980.

– Lappiin hakeutuminen oli tietoinen valinta, vaikka heti ylioppilaaksi tulon jälkeen pohdinkin opintoja etelässä. Pari vuotta kului kuitenkin ensin Oulussa luonnontieteitä opiskellen. Siellä sain pohjoisen pureman toimiessani Oulun ylioppilaspolitiikassa.

LYYn vuosijuhlat

- Lauantaina 3. lokakuuta 2009 Santaparkissa
- Kaikki yliopistoyhteisön jäsenet ovat lämpimästi tervetulleita mukaan.
- Ilmoittautumiset 25.9. mennessä: www.lyy.fi/vuosijuhla

Valokuva: LYYn arkisto

Vuosijuhlaperinteisiin kuuluu, että juhlijat taittelevat kankaiset lautasliinansa hatuiksi. Silloin virallinen osuus on päättynyt. Ari Virtanen ja Leila Lillberg vuosijuhlissa vuonna 1999.

Seppäselle toiminta ylioppilaskunnassa oli helppo valinta: olihan hän ollut mukana poliittisessa toiminnassa jo lukioaikana. Hän muistelee, että 1980-luvun alussa luotiin etenkin ylioppilaskunnan ja yliopistoyhteisön perustaa.

– Opiskelijoiden edunvalvonnan ja hyvinvoinnista huolehtimisen lisäksi pyrimme mukaan valtakunnalliseen ylioppilaskuntien yhteisöön sekä kehittämään korkeakoulua.

Kirkkaimpana muistona Seppäsellä on Kittilässä vuonna 1981 järjestetty kesäerotus. Tuolloin LYY oli ensimmäistä kertaa mukana Oulun yliopiston lappilaislähtöisten opiskelijoiden 1960-luvulta asti järjestämässä tapahtumassa, joka toimi myös aluepolitiikan harjoittamisen paikkana. Seppänen organisoii tapahtuman.

– Kesäerotuksen teemana oli tuolloin Ounasjoen suojeleminen, ja siellä joen suojeelijat ja valjastajat ottivat yhteen.

Nykyisin poliittisuus on vähentynyt ylioppilaskunnissa, mutta ylioppilaskunnan tärkein tehtävä on edelleenkin opiskelijoiden edunvalvonta. LYYn tämänhetkinen hallituksen puheenjohtaja *Mari Mäki* kertoo, että siinä pyritään entistä ammattimaisemmalle tasolle.

– Kolikon toinen puoli on, että jäsenmaksun on samalla pysyttävä kohtuullisena. Näin ollen on tarkasteltava koko ajan, mitkä palvelut ovat jäsenillemme kaikkein tärkeimpiä ja miten niitä tuotetaan, Mäki puntaroi.

Lokakuun alussa LYY voi kuitenkin hyvillä mielin juhlistaa saavutuksiaan vuosijuhlissaan.

– Edunvalvonnan saralla olemme saavuttaneet merkittäviä paaluja: muun muassa alkuaikojen valtava pula opiskelija-asunnoista on taivuttunut. Nykyisin haasteenamme on saada ihmiset osallistumaan ylioppilaskunnan toimintaan ja pitämään sitä mielekkäänä osallistumiskeinona. Opiskelijat kun ovat opintojensa ja töidensä vuoksi jo valmiiksi kiireisiä, Mäki toteaa.

Juhlimaan opiskelijat toivottavasti ehtivät edelleenkin. Juhani Seppäsen opiskeluaikoina vuosijuhlia ei vielä ollut, mutta muita juhlia kylläkin. Esimerkiksi Jätkänpatsaan lakittaminen on ollut opiskelijoiden vappuohjelmassa jo vuodesta 1980 lähtien.

Sari Väyrynen

Lähde: Matti Salo & Marianne Junila (2009) *Pohjoisen puolesta – pohjoista varten. Lapin yliopiston historia 1979–2008*. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 165–194

Ylä-Kotola jatkaa yliopiston rehtorina

Lapin yliopiston uuden yliopistolain mukainen hallitus on valinnut kokouksessaan 7. elokuuta 2009 Lapin yliopiston rehtoriksi 1.1.2010 alkavaksi viisivuotiskaudeksi yliopiston nykyisin rehtorin, professori Mauri Ylä-Kotolan.

Mediatieteen professori *Mauri Ylä-Kotola* (s. 1971) on suorittanut filosofian tohtorin tutkinnon teoreettisessa filosofiassa Helsingin yliopistossa vuonna 1998. Työurallaan hän on toiminut mm. Lapin yliopiston rehtorina 1.8.2006 lähtien, Kuvataideakatemian rehtorina vuosina 2005–2006, mediatieteen professorina Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa vuodesta 2002 lähtien, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan dekaanina neljä kautta vuodesta 1999 lähtien sekä opettajana ja luennoitsijana eri yliopistoissa ja korkeakouluissa vuodesta 1994 lähtien.

Raimo Väyrynen hallituksen puheenjohtajaksi

Lapin yliopiston uuden yliopistolain mukainen hallitus valitsi kokouksessaan myös puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtajaksi valittiin Ulkopoliittisen instituutin johtaja, professori *Raimo Väyrynen* ja varapuheenjohtajaksi Pohjolan Osuuspankin toimitusjohtaja, varatuomari *Markku Salomaa*.

Raimo Väyrynen on toiminut Ulkopoliittisen instituutin johtajana vuodesta 2007 lähtien. Sitä ennen hän on toiminut mm. Suomen Akatemian pääjohtajana, Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin johtajana, professorina ja johtajana Notre Damen yliopiston kansainvälisessä rauhantutkimuslaitoksessa, vierailevana professorina Princetonin, Harvardin ja Minnesotan yliopistoissa, professorina Helsingin yliopistossa, Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan dekaanina sekä Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksen johtajana. Koulu-

tukseltaan Väyrynen on yhteiskuntatieteiden tohtori. Hän on myös Lapin yliopiston kunniatohtori.

Varapuheenjohtaja Markku Salomaa on toiminut Pohjolan Osuuspankin toimitusjohtajana vuodesta 1996 lähtien. Hän on toiminut Lapin yliopiston hallituksessa vuodesta 2006 lähtien, Lapin yliopistosäätiön hallituksen puheenjohtajana vuodesta 2007 lähtien, Keskukskauppakamarin valtuuskunnassa sekä Lapin kauppakamarin hallituksessa ja hallituksen puheenjohtajana. Koulutukseltaan Salomaa on hallintotieteiden maisteri, oikeustieteiden kandidaatti ja varatuomari.

Väyrysen ja Salomaan lisäksi yliopistoyhteisön ulkopuolisia jäseniä hallituksessa ovat Lapin ympäristökeskuksen johtaja *Matti Hepola*, Saamelaismuseo Siidan museonjohtaja *Tarmo Jomppanen* sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylijohdaja, professori *Marja Vaarama*. Yliopistoyhteisöön kuuluvat jäsenet ovat oikeusinformatiikan professori *Rauno Korhonen*, muotoilun tutkimuksen professori *Minna Uotila*, viestintä- ja kongressisihteeri *Raija Kivilahti*, lehtori, julkisoikeuden dosentti *Mirva Lohiniva-Kerkelä* sekä opiskelijoiden edustajina *Liisa Ansala* ja *Antti Määttä*. Hallituksen toimikausi on 1.1.2010–31.12.2011.

Jyrki Siukonen kuvataiteen lehtoriksi

Lapin yliopiston hallitus nimitti kesäkuun kokouksessaan virkaan kolme lehtoria ja yhden dosentin.

Kuvataiteen tohtori *Jyrki Siukonen* nimitettiin kuvataiteen lehtorin, opetusalan kuvataideilmainsu ja tutkimuksen vuorovaikutus, virkaan taiteiden tiedekuntaan 1. elokuuta 2009 lukien. Siukonen on suorittanut kuvataiteen tohtorin tutkinnon Kuvataideakatemiassa vuonna 2001. Hänet on nimitetty kuvataiteen ja kuvataidekirjoittamisen dosentiksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan vuonna 2003. Siukonen on toiminut Kuvataideakatemian professorina ja kuvanveiston osaston johtajana vuosina 2004–2008 sekä vanhempana tutkijana vuosina 2008–2009.

Filosofian maisteri *Lenita Hietanen* nimitettiin musiikkikasvatuksen lehtorin virkaan kasvatustieteiden tiedekuntaan 1. elokuuta 2009 lukien. Hietanen on valmistunut musiikinopettajaksi Jyväskylän yliopistosta 1988.

Valmistumisensa jälkeen hän on opettanut musiikkia peruskoulun alaluokilla, yläluokilla, lukiossa ja musiikkiopistossa.

Taiteen maisteri *Päivi Rautajoki* nimitettiin vaatetusalan lehtorin, opetusalan vaatetuksen muutos suunnittelu, virkaan taiteiden tiedekuntaan 1. elokuuta 2009 lukien. Rautajoki on valmistunut artemiksi vuonna 1992 ja taiteen maisteriksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan tekstiili- ja vaatetusalan koulutusohjelmasta vuonna 2007. Hän on toiminut taiteiden tiedekunnassa eri tehtävissä vuodesta 2002 lähtien.

Filosofian tohtori *Sanna Karkulehto* nimitettiin sukupuolen ja mediakulttuurin monitieteisen tutkimuksen dosentin virkasuhteeseen kasvatustieteiden tiedekuntaan. Karkulehto on suorittanut filosofian tohtorin tutkinnon Oulun yliopistossa vuonna 2007. Parhailaan hän toimii kirjallisuuden professorin määräaikaisena viransijaisena Oulun yliopistossa.

Lyhyesti

Kolme neljäsosaa uusista opiskelijoista on naisia

Lapin yliopistossa aloittaa opintonsa tänä syksynä 536 uutta opiskelijaa, joista kolme neljäsosaa on naisia. Tyypillinen uusi opiskelija on 21-vuotias Pohjois-Suomesta kotoisin oleva nainen.

Lapin yliopistoon jätettiin tänä vuonna 14 prosenttia enemmän hakemuksia kuin viime vuonna. Hakijamäärät kasvoivat eniten taiteiden tiedekunnassa, mutta myös muut tiedekunnat lisäsivät suosiotaan. Koulutusohjelmista eniten hakemuksia jätettiin muiden vuosien tapaan luokanopettajan koulutukseen, johon pääsi vain 12 prosenttia valintakokeisiin osallistuneista. Valintakokeisiin osallistuneista noin viidesosa sai opiskelupaikan.

Koko maassa 55 prosenttia yliopistoon valituista on naisia. Lapin yliopistossa naisten osuus aloittavista opiskelijoista lisääntyi edelleen: tänä syksynä opintonsa aloittavista opiskelijoista 76 prosenttia on naisia. Ainoastaan audiovisuaalisen mediakulttuurin koulutuksen aloittavista puolet on miehiä. Kaikissa muissa koulutusohjelmissä naiset ovat enemmistönä ja esimerkiksi soveltavan psykologian sekä tekstiili- ja vaatetusalan kaikki

uudet opiskelijat ovat naisia. Myös oikeustieteissä aloittavista naisten osuus on edelleen kasvanut, nyt se on 67 prosenttia.

Kuusikymmentä prosenttia Lapin yliopiston opiskelijoista tulee Pohjois-Suomesta. Taiteiden ja oikeustieteiden opiskelijat tulevat taasisesti eri puolilta Suomea. Lapin yliopistoon valituista 72 prosenttia on ylioppilaita ja heistä viime kevään uusia ylioppilaita 18 prosenttia. Opinnot aloitetaan keskimäärin 21 vuoden iässä. Yli 25-vuotiaita aikuisopiskelijoita uusissa opiskelijoissa on 28 prosenttia.

Valinnat

- Kesän päävalinnoissa 2920 hakijaa jätti yhteensä 3956 hakemusta
- Valintakokeisiin osallistui 2528 hakijaa
- Opiskelijaksi valittiin kesän päävalinnoissa 536 uutta opiskelijaa
- Lisäksi opiskelijoita valitaan erillisvalinnoissa.

Matkailualan osaajat saman katon alle

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) tilat ovat valmistuneet Viirinkankaan kampukselle. Matkailualan yhteinen kampus tiivistää Lapin korkeakoulukonsernin matkailualan koulutuksen yhteistyötä. MTI:sta kehitetään tulevaisuudessa Suomen johtava matkailualan tutkimus- ja koulutuskeskus.

Rakenteiltaan instituutti on ainutlaatuinen, sillä kaikki matkailun koulutusasteet, tutkimus- ja kehittämisyksiköt sekä matkailuopettajat ja -tutkijat toimivat nyt samassa tilassa. Instituutin

Viirinkankaan tilat tarjoavat toimintaympäristön noin sadalle asiantuntijalle ja lähes tuhannelle opiskelijalle.

Viirinkankaan kampukselle on saneerattu myös tietokeskus, jossa toimivat matkailualan kirjasto ja alan tietopalvelu. Tietokeskus kahviloineen, tapahtumineen ja näyttelyineen toimii kaikille avoimena kohtaamispaikkana.

Instituutin avajaisia juhlitaan 1. lokakuuta 2009 klo 14 alkaen. Kutsuvierastilaisuus.

Monipuolista täydennyskoulutusta opettajille

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan täydennyskoulutusyksikkö järjestää tänä syksynä opetustoimen henkilöstölle täydennyskoulutusta mm. kouluhyvinvoinnista sekä äidinkielen, teknisen työn ja kuvataiteen opettamisesta.

Koulutukset ovat osa Opetushallituksen rahoittamaa Peruskoulussa ja lukiossa opetetttavat aine- ja aihekokonaisuudet -hanketta, jonka tavoitteena on kehittää opettajien aine- ja aihekohtaisia taitoja, madaltaa eri oppiaineiden rajoja sekä antaa opettajille valmiuksia järjestää opetusta entistä enemmän siten, että se vastaisi lasten ja nuorten yksilöllisiä tarpeita.

Tänä syksynä järjestetään myös useita koulutuksia kouluhyvinvoinnista. Ne ovat osa Opetushallituksen rahoittamaa Kouluhyvinvoinnin edistäminen -hanketta. Koulutusten kautta osallistujat kehittävät omaa ammatitaitoansa sekä saavat erilaisia menetelmiä ratkaista muun muassa kiusaamisen ja syrjäytymisen aiheuttamia ongelmatilanteita koulussa. Tavoitteena on myös kehittää oppilaitoksen yhteisöllistä toimintaa.

Kouluttajina toimivat oman alansa asiantuntijat. Ilmoittautuminen koulutuksiin on käynnissä. Tarkemmat aikataulut, koulutuksen sisällöt ja sähköinen ilmoittautumislomake löytyvät osoitteesta www.ulapland.fi/taydenyskoulutus.

I II KORUNDI

Mika Junna voitti Korundin tunnuksen suunnittelukilpailun

Graafisen suunnittelun opiskelija *Mika Junna* on voittanut taiteiden talon eli Korundin tunnuksen suunnittelukilpailun. Kilpailuun osallistui 28 taiteiden tiedekunnan opiskelijaa.

Kilpailijoiden tehtävänä oli suunnitella visuaalinen tunnus Korundille, jossa toimivat Rovaniemen taidemuseo ja Lapin kamariorkesteri. Talossa järjestetään pääasiassa taidenäyttelyitä ja kamarikonsertteja, mutta myös muita kulttuuritapahtumia.

Mika Junnan suunnittelema tunnus kuvaa rytmiiä, joka on sekä taiteen että musiikin tärkeimpiä elementtejä. Tunnuksen pohjana on käytetty groteskia logotyyppejä, jonka pyöreät ja selkeät muodot perustuvat perinteisen, suunnittelijoiden ja arkkitehtien käyttämän sapluunaviivottimen kirjaintyyppiin.

Palkintoraati piti voittanutta työtä nykyaikaisena, selkeänä ja dynaamisena. Mika Junna kuittasi voitostaan 1 500 euron rahapalkinnon.

Rahoitusta yhteisökasvatuksen kehittämiseen

Lapin yliopisto on saanut 50 700 euron rahoituksen yhteisökasvatuksen hyvien käytäntöjen selvittämiseen.

Hankkeessa perehdytään EU:n yliopistojen ja tutkimuslaitosten hyviin käytäntöihin yhteisökasvatuksessa. Vierailukohteiksi on valittu Jönköpingsin yliopisto Ruotsissa, Bremenin yliopisto Saksassa, Tarton yliopisto Virossa, Strathclyden yliopisto Glasgow'ssa Skotlannissa sekä Etelä-Bohemian yliopisto Tšekin tasavallassa.

Hankkeessa laaditaan suunnitelma Lapin yliopistoon kehitettävästä yhteisökasvatuk-

sen kokonaisuudesta, joka palvelee yliopiston opettajakoulutusta, sosiaalityön koulutusta, opetus- ja nuorisotoimen henkilöstön täydennyskoulutusta sekä alan tutkimusta.

Projektin vetäjän, erityisasiantuntija *Mare Rantaniemen* mukaan Lapin yliopiston vahva pedagoginen ja naistutkimuksen osaaminen sekä sosiaalityön vankka asiantuntemus tarjoavat yhteisökasvatuksen kehittämiseksi erinomaiset lähtökohdat.

Hanke kestää ensi vuoden maaliskuun loppuun, ja sitä rahoittaa Lapin lääninhallitus.

Olli Österberg kansainvälisen julistekilpailun finaaliin

Graafisen suunnittelun opiskelija *Olli Österbergin* juliste on valittu kansainvälisen julistekilpailun finaaliin Kreikassa.

Kilpailun teemana oli tänä vuonna minäkuva. Kilpailuun osallistui 1 468 tekijää 67 maasta, yhteensä 2 115 julisteella. Näistä finaaliin valittiin noin 132 julistetta, joista yksi oli Olli Österbergin juliste.

Kilpailun järjesti Kreikan graafisten suunnittelijoiden järjestö Ithacan saarella. Saarella järjestetään vuosittain kansainvälinen julistekilpailu, ja nyt järjestetty kilpailu oli järjestyksessään kahdeksas.

Olli Österberg opiskelee neljättä vuotta graafista suunnittelua Lapin yliopistossa. Graafisen suunnittelun opintojen lisäksi Österberg on opiskellut pakkausmuotoilua Lahden muotoiluinstituutissa vuosina 2000–2002.

Koulutusta maahanmuuttajataustaisille opettajille

Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämisspalvelut järjestää tänä syksynä ja ensi keväänä pedagogista täydennyskoulutusta maahanmuuttajataustaisille opetuksen ja ohjauksen ammattilaisille.

Koulutuksissa paneudutaan suomalaiseen koulukulttuuriin ja opettajuuteen, pedagogisiin teorioihin, monikulttuurisuuteen koulu- luokassa sekä kulttuurien väliseen viestintään. Osa kokonaisuuksista soveltuu myös suomalaisille opettajille ja muille asiasta kiinnostuneille.

Koulutukset ovat osa opetusministeriön rahoittamaa Monikulttuurinen opetus ja ohjaus –täydennyskoulutushanketta. Koulutushankkeen toteuttavat yhteistyössä Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus, Oulun yliopiston koulutus- ja tutkimuspalvelut, Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämisspalvelut sekä Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Yliopistolle kauan kaivattu voitto soutukilpailussa

Lapin yliopisto voitti pitkän tauon jälkeen yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun välisen kirkkovenesoutukilpailun 11. syyskuuta 2009.

Tänä vuonna kisa oli ennätystiukka. Soutu starttasi Pohjanhovin tuntumasta, Jätkänkyntilä-sillan alta. Veneet kiersivät Kotisaaren ja palasivat samaa reittiä takaisin. Soutumatkaa kertyi noin 4 kilometriä. Kisa ratkesi vasta viime metreillä yliopiston tiukkaan kiriin.

Yliopisto on voittanut kahdeksan kertaa järjestetyn soudun vain kerran aiemmin, vuonna 2003. Näin ollen Lapin Kansan lahjoittama kiertopalkinto saatiin yliopistolle pitkän tauon jälkeen.

Naisia ja miehiä, samoin kuin henkilökunnan ja opiskelijoiden edustajia oli kummasakin joukkueessa yhtä paljon. Venekuntien perämiehinä toimivat Lapin yliopiston vara-

rehtori *Paula Kankaanpää* ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun rehtori *Pentti Tieranta*. Kilpailun tuomari Lapin Kansan toimituspäällikkö *Jouko Kurppa*. Soutu on osa vuosittaisten Rovaniemi-päivien ohjelmaa.

Yliopiston joukkue

Henkilökunnan edustajat: lehtori *Lauri Snellman*, projektipäällikkö *Matti Honkala*, tutkija *Mika Flöjt*, kansainvälisten asiain suunnittelija *Pierre-Andre Forest*, opintopäällikkö *Terhi Mella*, amanuenssi *Pirkko Pulkkanen* ja projektipäällikkö *Helena Tompuri*

Opiskelijoiden edustajat: jatko-opiskelija *Matti Tjäder* oikeustieteiden tiedekunnasta, opiskelijat *Julius Chavez* ja *Janne Erkkilä* taiteiden tiedekunnasta, *Sanna Keränen* ja *Iina Komonen* kasvatustieteiden tiedekunnasta sekä *Sanni Väisänen* ja *Heidi Kaakkurivaara* yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta

Perämies: vararehtori *Paula Kankaanpää*

Matkailukoulutus kiinnostaa

Matkailu- ja elämyspalvelujen johtamisen koulutukseen on valittu 17 lappilaista matkailu- ja elämystoimialan ammattilaista. Kaksivuotinen koulutus käynnistyy Lapin yliopistossa syyskuussa.

– Hyviä hakijoita oli todella paljon, ja lähes puolet hakijoista jäi ilman opiskelupaikkaa, kertovat koulutuspäällikkö *Mari Vähäkuopus* ja ohjelman johtoryhmään kuuluva johtamisen professori *Susan Meriläinen* Lapin yliopistosta.

Opintokokonaisuus yhdistää akateemisen tutkimustiedon ja yritysmaailman kokemuksen. Se keskittyy etenkin liiketalousosaamiseen ja johtamiseen jatkuvassa taloudellisessa muutoksessa. Lisäksi se antaa valmiuksia kehittää matkailu- ja elämyspalvelutuotteita asiakkaiden muuttuvien tarpeiden mukaisesti sekä auttaa ymmärtämään muotoilun ja viestinnän merkitystä osana matkailu- ja elämyspalveluita.

– Opiskelijoiden ja heidän edustamiensa yritysten tarpeet ja kokemukset otetaan opinnoissa huomioon. Opinnot koostuvat kuukausittain järjestettävistä 2–3 päivän lähiopetusjaksoista sekä itsenäisestä työskentelystä, *Vähäkuopus* sanoo.

Koulutus järjestetään Lapin lääninhallituksen ja Euroopan sosiaalirahaston tuella.

S U O M E N K U L T T U U R I R A H A S T O

VUODEN
2010
APURAHAT

Suomen Kulttuurirahaston apurahat myönnetään pääasiassa yksityishenkilöille, työryhmille ja yhteisöille suomalaisen kulttuurin edistämiseen. Apurahat on tarkoitettu jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön kaikilla tieteen aloilla sekä taiteelliseen työskentelyyn, myös koko vuodeksi. Henkilökohtaista, kokovuotista apurahaa on mahdollista hakea myös kolmeksi vuodeksi.

Erityisesti tuetaan hankkeita, jotka etsivät uusia yhteyksiä tieteen ja taiteen eri alojen välille. Lisäksi tuetaan kulttuuripoliittisesti merkittäviä hankkeita, jotka edellyttävät tavanomaista suurempaa rahoitusta.

Erityisapurahoina myönnetään kaksivuotisiin **tieteen työpajoihin** 1-2 apurahaa. Apurahan suuruus on 100.000 euroa vuodessa. Lisäksi jaetaan yksi tai useampi 22.000 euron **Eminentia-apuraha**.

POST DOC -APURAHAT ULKOMAILLE

Lokakuussa 2009 ei ole mahdollista hakea apurahaa post doc -tutkimukseen ulkomailla. Suurimmat suomalaiset säätiöt ovat perustaneet yhteisen apurahapoolin tätä tarkoitusta varten. Alkuvuodesta 2010 järjestettävästä hausta tiedotetaan erikseen.

APURAHAN HAKEMINEN

Kulttuurirahaston Keskusrahaston apurahojen hakuaika on **1.-30.10.2009**. **Hakuohjeet löytyvät osoitteesta www.skr.fi/apurahat**.

Käsiteltäväksi otetaan hakemukset, jotka on toimitettu Kulttuurirahastoon sekä sähköisesti että alikirjoitettuna paperitulosteena. Tietosisältöjen tulee olla yhdenmukaiset. Toivomme, että hakemukset jätetään hyvissä ajoin ennen hakuajan päättymistä.

Viimeisen hakupäivän kotimaan postileima hyväksytään. Ulkomailta tulevien hakemusten tulee olla Rahastossa viimeiseen hakupäivään mennessä. Hakemuksen voi myös toimittaa Kulttuurirahaston toimistoon, Bulevardi 5 A 13, 00120 Helsinki viimeistään perjantaina 30.10. Käsiteltäväksi ei oteta fak-silla tai sähköpostilla lähetettyjä eikä myöskään myöhästyneitä hakemuksia.

Mikäli sähköisen hakemuksen tekeminen on mahdollista, ohjeet vapaamuotoiseen hakemukseen voi pyytää Rahaston toimistosta.

Apurahahakemusta tukevat **lausunnot** annetaan sähköisesti osoitteessa: **www.skr.fi/lausunnot**.

Lausunnon voi laatia myös vapaamuotoisesti paperilla ja toimittaa sen suljetussa kirjekuoressa Suomen Kulttuurirahastoon hakuajan loppuun mennessä. Jos lausunnonantaja on antanut lausuntonsa suoraan hakijalle, sen voi toimittaa hakemuksen mukana.

Myönnetystä apurahasta ilmoitetaan saajalle helmikuun alkupuolella. Apurahat julkistetaan vuosijuhlassa 27.2.2010, minkä jälkeen ne ovat nähtävissä Rahaston kotisivuilla. Kulttuurirahasto ei perustele apurahapäätöksiä.

WWW.SKR.FI/APURAHAT

Keskellä miljardimarkkinoita? Kommentteja Lapin Kauppakamarille

Olen iloinen saadessani väitellä toimitusjohtaja *Timo Rautajoen* kanssa asiasta, josta olemme yhtä mieltä: Lappi tulee pitää elävänä ja asuttuna maakuntana. Keinomme taitavat kuitenkin poiketa toisistaan.

Jos olemme ”keskellä miljardimarkkinoita”, niin kumpi kyseiseen keskiökohtaan tarkkaan ottaen sijoittuu – meidän elämämme vai meidän sijaintimme? Toisin sanoen: Olemmeko olemassa sijaintiamme varten vai sijaitsemmeko josakin olemistamme varten?

Toiseksi: Miksi miljardihankkeista puhutaan ikään kuin ne tekisivät kaikki Lapin asukkaat yhtä autuaiksi ja työllistetyiksi? Sanahan peittää enemmän kuin paljastaa. Miljardihanke ei kerro, miten siinä jaetaan työt, rahat, vastuut ja seuraukset. Se ei kuulu paikallisten ihmisten menneisyyteen tai nykyisyyteen – eikä todennäköisesti tulevaisuuteenkaan.

Miljardihanke on pikemminkin lupaus kosioretkestä, jossa nopeimmat käärivät voitot, kuin sitoutumista elämäntavalliseen ystävyyteen.

Kolmanneksi kysyn: Jos Lapissa halutaan elää sekä omaa että kansainvälistä elämää, eikö täällä tarvittaisi muitakin kokoustiloja kuin kauppakamari? Etsimättä mieleen tulevat ainakin Kulttuurikeittiö, Koulutuseiteinen, Urheiluolohuone, Mäisematerassi, Sosiaali- ja terveysauna, Hyvinvointi- ja mielenterveysmakuuhuone, Liikennepuutarha, Jätehuoltohuussi sekä Elämyspuisto.

Toki kotiseudun kaavoituspolitiikka riippuu siitä, keitä Lappiin viime kädessä houkutellaan: investoijia, matkailijoita vai peräti asukkaita. Kuka päättää, pelastaako Lapin painava ja maahan paalutettu vai kevyt, elävä ja liikkuva?

Riittääkö tosiaan, että vain pidetään peukkuja, että a) naisetkin haluavat Lappiin asumaan ja töihin, b) Lapin matkailun imago ei kärsi uraanista ja ydinvoimasta ja c) kukaan ei pistä sosiaaliseen mediaan eli nettiin miljoona kertaa laattavaksi valokuvaa tai kertomusta, jossa paljastuu kohdan b) semioottinen järjettömyys.

Nimittäin ydinvoimala ja uraanikaivos eivät kulttuurisamme merkitse villiä ja vapaata pohjolaa eivätkä luontoa modernin ja teknologisoituneen elämänmenon vastakohtana, vaikka Lappi tätä monelle merkitseekin! Merkitykset ovat raudanlujia tosiasioita, joihin ei pysty kanki eikä kirves. Matkailija tuskin hypähtää innosta kapteenin kuuluttaessa: ”Ylitimme juuri Simon ydinvoimalan ja lennämme nyt koh-ti uraanikaivosta. Kittilässä paistaa pakkasaurinko ja lupaa hyviä hiihtokelejä luonnon helmassa.”

Lapiokeraamiselle, energiasyöpölle aikakaudelle palaa-misesta eivät innostune naisetkaan, joiden enemmistö ei halua lastensa opettelevan uimaan ydinvoimalan lauhdevedessä. He ovat nähneet miehensä unohtavan keit-tolevyn päälle tai nukahtavan sohvalle kaukosäädin kä-dessä sen verran usein, että usko miesten erehtymättö-myyteen pienemmässäkin monitorointitehtävissä on jo hyvin realistinen.

Ja jos Lappia pelastetaan porautumalla syvälle maan uumeniin ja tuntureiden yllä vaappuvilla 25-kerroksisil-la tornihotelleilla, silloin saattaa loppua viimeinenkin lap-pilainen luonnonresurssi eli naisten huumoritaju. EVVK:nostakaa te miehet vain keskenänne Lappinne nousuun. Meistä loputkin lähtevät etelään ja ulkomaille ensisijaista-maan elämänsä eikä sijaintinsa.

Soile Veijola

Tieteen turpakäräjillä 11.9.2009
Ravintola Onnelassa

”Kuin yhtä perhettä”

Ystävällisyys, yhteisöllisyys ja – ehkä hieman yllättäen – Lapin kesäsää saivat kehuja ulkomaalaisilta konferenssivierailta, jotka osallistuvat opettajien ja opetuksen tutkimuksen kansainväliseen konferenssiin Lapin yliopistossa. Tsekkiläiselle *Dana Linkeschovalle* merkittävintä konferenssissa oli osallistujien välinen vahva yhteisöllisyyden tunne.

– Jaamme saman näkökulman ja tavoitteet. Olemme kiinnostuneita opiskelijoista, olivatpa he sitten lapsia tai aikuisia, Linkeschova kuvaa.

Tsekkiläisen opettajan mukaan konferenssin ilmapiiri on ollut poikkeuksellisen ystävällinen, minkä takia kaikkia osallistujia on ollut helppo lähestyä. Viikkaiden päivien aikana Linkeschova on muun muassa törmännyt yllättäen ystävään, jonka on nähnyt viimeksi kymmenen vuotta sitten, sekä tutustunut lounastauolla mieheen, joka paljastui hänen vanhan opiskelijansa puolisoiksi.

Hong Kongista konferenssiin saapunut *Patricia Luk* pitää konferenssin aihetta hyvin tärkeänä, sillä hän on kiinnostunut kulttuurin ja identiteetin moninaisista merkityksistä. Lu-

kin mukaan konferenssin tärkeintä antia on ollut mahdollisuus tutustua eurooppalaisiin ja suomalaisiin kollegoihin. Vaikka haastattelupäivänä lämpötila on noussut vain vähän yli kymmeneen asteeseen, Luk kiittelee lappilaista kesäsäätä.

Pohjoisuus, uskonnot ja media

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan pohjoisen etnografian ja kulttuurin dosentti ja tutkimusjohtaja, professori *Juha Pentikäinen* pitää lukuvuonna 2009–2010 Lapin yliopiston kaikkien tiedekuntien opiskelijoille ja suurelle yleisölle avoimen luentosarjan.

Luentojen teema pohjoisuus, uskonnot ja media avaa pohjoisen kokemista ja uskontoja sekä herättää keskustelua napaseutujen luonnosta ja ihmisistä, poliittisesta vastuusta ja median vastuusta epäkohtien esille nostamisessa. Luennoilla on mahdollista kokea arktisen luonnonympäristön ja yhteisön ongelmat mm. Lappia ja Siperian alkuperäiskan-

– Hong Kongissa on tähän aikaan hyvin kuumaa ja kosteaa. Täällä on aurinkoista, viileä ja kaikin tavoin hyvä olla.

Lukin mielipiteeseen yhtyy sambialainen *Ebby Munbanga*, joka kuvailee Rovaniemen olevan paikka, jossa hän ei olisi ikinä kuvitellut käyvänsä mutta jossa hän on heti tuntenut olonsa tervetulleeksi. Munbangan mukaan konferenssin parasta antia ovat olleet monipuoliset luennot ja esitykset. Hän on huomannut monia yhtäläisyyksiä eri maiden tilanteissa, kuten esimerkiksi opettajien kokemuksen arvostuksen puutteen sekä tietotekniikan käyttöön liittyvät mahdollisuudet ja haasteet. Myös konferenssin käytännön järjestelyt ja ilmapiiri saavat sambialaiselta jatko-opiskelijalta kiitosta.

– Kaikki ovat kuin yhtä perhettä, Munbanga tiivistää.

Konferenssi *Navigating in Educational Contexts: Identities and Cultures in Dialogue* järjestettiin Rovaniemellä heinäkuun alussa. Konferenssi on kansainvälisen opettajien ja opetuksen tutkijoiden järjestön ISATTin merkittävin tapahtuma, joka oli nyt ensimmäistä kertaa Suomessa. Osallistujia oli yli 30 maasta ja kaikista maanosista.

Marjo Laukkanen

sojen samaaneja esittelevän filmin ja myös muun av-aineiston avulla.

Luentosarja, johon liittyvä kirjallisuus ja suoritus tapa esitellään avausluennolla, perustuu Juha Pentikäisen 1960 aloittamiin kenttätutkimuksiin kaikissa maanosissa. Luentosarjan aikana tutustutaan Pentikäisen Lapin yliopistolle luovuttamiin aineistoihin.

Luentosarjan avausluento on Mauri-salissa torstaina 3. joulukuuta 2009 klo 17–20. Luentosarja jatkuu koko kevätlukukauden pääsääntöisesti joka toinen torstai alkaen 14. tammiukuuta Mauri-salissa.

Miesten **tunteet** ja naisten **järki**

Unohtakaa *Pekka Himanen* ja valtioneuvoston tilaama tulevaisuus selvitys. Audi-mies teki jo työn ja päivitti kansakunnan henkisen tilan 2010-luvulle. Anna-lehden haastattelussa tulivat selvitetyiksi muun muassa naisten ja miesten väliset erot sekä sukupuolille ominaiset tehtävät.

Audi-miehen haastattelussa ei ollut kyse tunteista eikä järjestä, vaan tyhmyyttä lähestyvistä ajattelusta. Jos siihen haluaisi vastata samalla mitalla, voisi kysyä, onko miehille liian vaikeaa ajatella järkevästi ja antaa samanaikaisesti haastattelua.

Tosin en halua uskoa, että kysymys olisi yksioikoisesti mies–nais-ulottuvuudesta. Audi-miehen haastattelu kiteytti yhteiskunnallisen arvokonservatiivisuuden, sosiaalisten lainalaisuuksien ymmärtämättömyyden ja käsittämättömän alentavan suhtautumisen huomattavaan osaan kanssaihmisistä. Nämä piirteet eivät ole yhteydessä sukupuoleen: miesten ja naisten rajalinja ei kulje tuolla kohdin.

Audi-miehen lausunnot naisten johtamiskyvyttömyydestä olivat erityisen kiinnostavia. Nainen ei voi johtaa, koska tunteet menevät helposti järjen edelle. Tällainen pyrkimys ”emotionalisoida” naiset on tuttua ja tavanomaista. Naisten luontaisten ”handikappien” takia tärkeät asiat on helppo ulkoistaa rationaalisten miesten haltuun.

Olisi kuitenkin mietittävä, ovatko tunteet ja järki todellakin noin irrallaan toisistaan. Voi esimerkiksi pohtia, tekevätkö finanssimaailmaa pyörittävät ihmiset – useimmat miehiä – globaaliin talouskriisiin johtavat päätöksensä pelkästään rationaaliseen ajatteluun ja kylmään harkintaan perustuen? Vai oliko kuitenkin niin, että nämä globaalien talouden etujoukot perustivatkin päätöksensä puhtaasti mutua-tuntumaan, toiveajatteluun ja ahneuteen?

Voi myös miettiä, onko esimerkiksi ydinvoimanvastaisuus – naisiin usein yhdistetty ominaisuus – tunteisiin perustuva näkemys niin kuin usein halutaan esittää? Vai

olisiko taustalla myös rationaalista pohdintaa uusiutuvien luonnonvarojen loputtomista mahdollisuuksista? Pitäisikö sittenkin välillä puhua miesten tunteista ja naisten järjestä?

Väittäisin pikemminkin, että järki edellyttää tunteita. Ei ole puhdasta järkeä, vaan tunteet ohjaavat kaikkea toimintaa, niin miesten kuin naistenkin. Olisikin suotavaa, että tämän asian varjolla ei määriteltäisi ihmisten ja heidän edustamiensa ajatusten hyvyttä tai kelvollisuutta taloudessa, politiikassa tai yhteiskunnassa yleisemmin. Se on sama kuin arvioitaisiin ihmisten henkistä kyvykkyyttä vaikkapa rotuun perustuen.

Audi-miehen irtisanoutuminen saattaa antaa joillekin ihmisille hetken kestävän, kostonsekaisen mielihyvän tunteen. Irtisanoutumisella tuskin on vaikutusta siihen, miten merkittävä osa ihmisistä ajattelee. Vaikka Suomi on oletettavasti talouslamankin jälkeen maailman eturivissä monella sektorilla, vanhat ajatusluutumukset jylläävät edelleen. Jos kansakunnan henkinen tila jää Audi-miesten tasolle, 2010-luvulla odottavat entistä ankeammat ajat.

Taphtuu syksyllä

28.9.–4.10.2009

Rovaniemi Design Week

Lisätiedot ja ohjelma: www.rovaniemidesignweek.fi

29.9.2009

- *Arktisen keskuksen 20-vuotisjuhlaseminaari*

Klo 9.30–12.00, Arktikum-talo (Pohjoisranta 4, Rovaniemi)

Kutsuvieraseminaarin teemoina ovat Suomen arktisen politiikan linjaukset sekä arktisen alueen tiede ja politiikka.

- *Tieteiden iltapäivä Arktisessa keskuksessa*

Klo 14.00–17.00, Arktikum-talo (Pohjoisranta 4, Rovaniemi)

Arktinen huippututkimus esittyy kaikille avoimessa Tieteiden iltapäivässä. Mm. tietoisuutta tutkimuksesta, vapaa pääsy tiedenäyttelyyn, videoesityksiä sekä elävä kirjasto, josta kävijät voivat lainata tutkijan.

30.9.–1.10.2009

Lapin matkailuparlamentti

Fellman-sali

Teemoina taloustilanteen vaikutukset matkailuun, matkailun tulevaisuuden haasteet ja strategiset ratkaisut, internetin mahdollisuudet matkailussa, kestävä matkailu sekä muotoilu matkailun vetovoimatekijänä. Suora lähetys Lapin liiton internetsivuilla www.lapinliitto.fi.

1.10.2009

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin avajaiset

Klo 14.00, Viirinkankaan kampus (Viirinkankaantie 1, Rovaniemi)

Juhlapuhujana elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen. Kutsuvierastilaisuus.

3.10.2009

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan vuosijuhlat

Lisätiedot ja ohjelma: www.lyy.fi/vuosijuhla

5.10.2009

Avoin yleisötilaisuus: *Kipu kuntoutumisen haasteena*

Klo 16.00–20.00, Fellman-sali

Aiheina vanhusten kipu, kipulääkkeet, vertaistuki ja kokemukset elämästä kivun kanssa.

9.10.2009

Lapin yliopiston kirjasto 30 vuotta -juhlaseminaari

Klo 9.00–16.00, Esko ja Asko -sali

30.10.2009

Auditoinnin tuloksen tiedotus- ja keskustelutilaisuus

Klo 8.30–10.30, Fellman-sali

Lisää ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Arctic Centre
University of Lapland
20 years
vuotta

Tieteiden iltapäivä

Tiistaina 29.9.2009 klo 14–17
Arktikum

Arktinen huippututkimus esittäytyy

- Vapaa pääsy tiedenäyttelyyn
- Tietoiskuja arktisista aiheista
- Elävä kirjasto: Lainaa tutkija
- Luontodokumentteja
- Tietoa tulevista tapahtumista
- 20-vuotiskirjanäyttely: Napa-alueiden kansainvälisen yhteistyön haasteet

Avoimet ovet klo 14 alkaen.

Tervetuloa!

ARKTINEN KESKUS

Arktikum-talo

Pohjoisranta 4

96100 ROVANIEMI

www.arcticcentre.org

Tel: +358 (0)16 341 341

